

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

Narod, koji se odreće ma i jedne
stope krvi i znojem otaca svo-
jih natopljene zemlje nije dosto-
jan da se nazivlje narodom

Fašizam, antifašizam, nacionalizam, komuni- zam i svi drugi — izmi i . . . mi

Mnogo se je crnila potrošilo, pa i u našim redovima, lomeći koplje za kojekakve izme. Bilo je čak neko vrijeme, kad se je među nama pjevalo hvalospjeve antifašizmu kao nekakvom novom spasonosnom pokretu, koji će spasiti Evropu i svijet, a time dakako i nas i našu pravednu stvar.

Kad su ono neki antifašisti svih mogućih talijanskih opozicionih frakcija i smjerova počeli po Parizu međusobno obračunavati i — vrab bi ga znao zbog kakvih svojih računa — jedan drugome skidati glave ko da su im od kupusa, među nama se našlo naivnika, koji su stali veličati Lusse, Rosselli-e, Nitti-e i kako li se sve ne zvahu ti talijanski antifašistički ljevičari, republikanci, radikalni socijaliste, komuniste i tko bi sve znao tko sve ne.

Drugi put opet, kad su se u Španiji po grabile u građanskom ratu dvije struje, koje s nama i našim narodnim težnjama nijesu imale pod Bogom ništa zajedničko, i opet su se neki — ovaj put zaista ne bih rekao da su bili naivnici — na veliko zagrijavali za »crvene« protiv »crnima«, pjevali panegirike jednoj protiv druge strane kao da je to životni problem naše emigracije i naše Istre i dobro da još nijesu počeli skupljati čak dobrovoljce za »crvene«, »napredne«, »antifašiste«.

I na koncu moglo je izgledati mnogom neupućenom da mi i nijesmo, osim po istarskom imenu, ništa drugo nego neka ekspozičura nekakvog imaginarnog internacionalnog antifašističkog pokreta, koji se sprema da oslobodi svijet. Naši ciljevi i naše svlačidšnje krvave potrebe tim su bućnim parolama bile sasvim potisnute u pozadinu. Čak su neki nadobudniji na nekom našem svjedodžnom kongresu istarske emigracije nekako s visokoga tražili, »da se mi moramo boriti protiv fašizma na svakoj točki kugle zemaljske, ma gdje se on nalazio i pod ma kakvom se firmom pojavljivao«, dakle — rekoše i ostadoše živi — i u Španiji i u Njemačkoj, i u Kini i što ja znam gdje sve ne. A našlo ih se, bora mi, koji su na to oduševljeno pljeskali, kao da je ta parola neko veliko otkrivenje.

A dole se je naša omladina odgajala u fašističkom duhu i bila hrvatskija i nacionalnija od nas samih ovdje. Pa kad su se poslije sastali predstavnici te omladine iz Istre s predstavnicima ovih naših »antifašista«, bilo je čuda i pokore i gorkih razočaranja ovih naših dolje.

Istina, te su zvučne parole nekim ovdješnjim »naprednim« krugovima dale povoda. da su ove naše grlate »antifašističke« borbe pohvalili i odali im priznanje, da su i oni »napredni«.

I dok se tako paradržalo zvučnim parolama i svim mogućim izmima i blefuralo sve slaveći nekakve Lusse, Nitti-e, Rosselli-e i kako li se sve ne zvahu ti »antifašistički« talijanski ljevičari po Parizu, svrha se je naše pravedne borbe puštala s vida i na koncu se skoro sasvim zaboravilo, da smo mi zapravo ipak samo istarski Hrvati i da kao takvi imamo sasvim druge želje, sasvim druge ciljeve, nego na pr gospodin Mija u Barceloni, gospodin Nitti i Rosselli u Parizu, odnosno gospodin Čang-Kaj-Sek tamo negdje u Kini, koji se — kako vele — bori protiv japanskog fašizma.

A dok se tako lomilo koplje i s visokog piedestala uz pljesak mase davalo izjave o nekom pobijanju fašizma na svakoj točki kugle zemaljske, pod ma kakvom formom se on pojavio, dok su se veličale kojekakve talijanske antifašističke oline, na naše se je nacionalne borbe, na našeg malog čovjeka, koji svu težinu jedne nacionalne borbe nosi na svojim leđima, skoro sasvim zaboravilo.

Taj naš mali čovjek koji je tražio druge okrepe, druge duševne hrane, umalo te se nije tim internacionalnim dugačkim kobasicama udario. U času, kada su se sipale filipike o borbi protiv fašizma u Španjolskoj, jedan je naš čovjek, koji je otišao u Pariz truhom za kruhom, pisao:

»Čitao sam u novinama, da je u selu Štrpedi jedna djevojčica, čuvajući ovce na pašu, pala u vatru i izgorjela. Molim Vas, interesirajte se čija je to djevojčica i iz čije je kuće, jer sam ja sam iz Štrpeda, pa me to jako zanima«.

Kakav Roselli, kakav mladi Nitti, kakav Mija ili Čang-Kaj-Sek! Njega je zanimalo koje je to dijete iz njegovog rodnog sela palo u vatru i izgorjelo. To ga je više morilo, nego sve zvučne fraze o pobijanju fašizmu na svakoj točki kugle zemaljske.

Tome je trebalo stati na kraj. Ljudi Božii ta gdje nam je inače pamet!

Možda je taj tobožnji »antifašizam« samo neki »Deckmantel«, pijesak u oči, da se opsjeni prostotu. Što mi znamo?! Ta tobožnja borba za demokraciju, prečesto nije ništa drugo nego borba protiv te iste demokracije, za tuđe mračne račune. Da se šizma na svakoj točki kugle zemaljske.

UREDITEV SVETA PO VOJNI

Angleži se intezivno zanimaju za reorganizaciju Evrope — Načelo enakosti in omejitev narodne suverenosti

Izvršni odbor britanske Zveze država za ligo narodov je proučil vprašanje nove ureditve sveta, ki naj bi slo-nela na pravičnosti in dobri veri in ki naj bi se uresničila po sedanjim vojni. Na svoji seji dne 6. oktobra je objavil načela, po katerih naj bi se ta nova ureditev izvedla. Ta načela, ki so bila odobrena na omenjeni seji, so zapopadana v naslednjih 12 točkah:

1. Neposredni cilj, radi katerega smo stopili v vojno, je bil ta, da napravimo konec napadom. Zato stavimo kot prvi pogoj vzpostavitev dejanske politične neodvisnosti poljskega ter češkoslovaškega naroda. Vsaka izprememba mej bi se mogla vzeti v obzir šele po ispolnitvi tega pogoja.

2. Dalje želimo trajen mir, ki naj bi temeljil na pravici in na mednarodnem zaupanju.

3. Po našem mnenju se takšen mir ne da zagotoviti z ukrepi, ki bi stremeli za tem, da se Nemčija oslabi v tolikšni meri, da bi ne bila v stanu ponovno kaliti svetovnega miru. Velikega in močnega naroda ni mogoče ne uničiti, niti trajno potlačiti. Vsak polizkus v tem smislu bi imel samo ta učinek, da bi povzročil pekočo zagrenjenost, ne da bi zagotovil zaželjene varnosti. Načelo enakosti mora biti priznано za vse države.

4. Z druge strani pa je treba omejiti nacionalno suverenost vsake države, da se na ta način zagotovi varnost in dobrobit skupnosti nacij. Ne smemo dopustiti, da bi se poostрила mednarodna anarhija, ki je vir perijodičnih vojn, katere so pogubne tako za vojujoče se države kakor za nevtralne.

5. Potemtakem je jasno, da je nujno potrebna ustvaritev mednarodne organizacije. Ta rešitev je združena z omejitvijo mednarodne suverenosti. V kakšni meri bo mogoče izvesti to omejitve, to je vprašanje praktičnega značaja, ki ga ni mogoče rešiti le z mednarodno konferenco.

(Leta 1919. niso v Parizu, kljub še svežim spominom na strašno vojno, ki je trajala štiri leta, narodi hoteli iti preko obveznosti, zapadenih v Paktu. Amerikanci pa celo niso hoteli prevzeti niti teh obveznosti in dejansko so nekatere države program le deloma priznale, čeprav so se formalno izrazile zanj. Vsekakor obstoja možnost, da bodo po sedanjim vojni nacije, ali vsaj nekatere med njimi, bolj naklonjene razširjenju obveznosti. Je to možnost, ki bi jo bilo treba skrbno proučiti.)

6. Da bi mogla zagotoviti mir, bi morala minimalna omejitve nacionalne suverenosti zadostiti najmanj sledečim zahtevam:

a) Nadoblast prava, temelječega na pravici, mora biti priznana kot temeljno načelo v mednarodnih odnosih. Ni mogoče ustvariti mirnega svetovnega reda, ako se sila smatra kot edini važni činitelj v mednarodnih zadevah in ako sme vsaka nacija, ki se smatra dovolj močna za to, iti preko vseh načel pravice in celo svojih mednarodnih obveznosti.

b) Vsi mednarodni spori, ki jih ni mogoče poravnati s pogajanjem, morajo biti predloženi v sodbo tretji stranki.

A što se nas male istarske skupine tiču ta golemo trenja u svijetu, te gigantske borbe kapitalizma i komunizma, »fašizma« i »antifašizma«, totalitarizma i demokracije? Hoćemo li mi, uplićujući se u tu borbu, skrenuti tok jednih ili drugih. Hajte, molim vas! I od jednih i od drugih dobit ćemo po glavi.

Nama je svrha štitići interese onog našeg malog čovjeka (a svi smo mi mali ljudi) držati budnom narodnu svijest, podržavati tijesne veze s braćom, sestrama, ocima, majkama i onim našim najbližima i nikad ne zaboraviti ni mi, ni oni, da smo Hrvati.

Jer ako to zaboravimo mi, i ako to zaborave oni, onda je sva naša stoljetna, čak tisućljetna borba bila uzaludna i šteta je bila svake kaplje znoja, svake kapi krvi prolivene u toj nejednakoj borbi.

To je eto sve!

Možda to nije »napredno«, možda to nije »u duhu velikih reforma, koje se spremaju i koje će preobraziti svijet« i kojima ćemo, kažu, možda i mi biti svjedoci, ali vjerujte mi da je to, po mom skromnom mišljenju, jedini ispravi put.

Ernest Radetić.

c) Mednarodno oborožitev je treba skržiti in omejiti mednarodnimi dogovori.

6) Uporaba sile mora biti omejena na mere, odobrene po mednarodni oblasti. (Omeniti je treba, da je že v Locarnskem paktu priznana pravica obrambe, četudi le v nujnih slučajih in po predhodni odobritvi mednarodne oblasti).

d) Vsaka država članica mednarodne skupnosti mora biti pripravljena prevzeti primeren delež odgovornosti v svrhu preprečitve in oboritve napada.

7) Skržitev in omejitve oborožitve zahtevata, da mora biti mednarodni oblasti poverjena moč, da

a) nadzoruje to skržitev in omejitve;

b) štiti državo, ki je izvedla omejitve svoje oborožitve, proti državi, ki bi tega ne bila storila.

8) Iz teh razlogov, mimo drugih, je obstoj mednarodne oblasti bistven za ustvaritev mednarodnega reda. O njenem značaju in polnomoči, ki naj se ji poveri, naj bi se naknadno razpravljalo med narodi. Res je, da se Društvo narodov po svojem mednarodnem aparatu ni izkazalo za primerno, ko so njegovi člani iskali pomoči pri njem. Po našem mnenju bi obstoječa organizacija morala služiti kot podlaga za izgraditev novega reda, treba pa jo izpremeniti in ojačati, kolikor se bo to izkazalo za potrebno.

9) Treba je zamisliti postopek, ki naj bi omogočil mirno poravnavo vseh mednarodnih sporov, najsi bodo pravne ali drugega značaja. Možnost, da se popravi kakva pogodba, mora biti razširjena na vse slučaje, v katerih bi se popravek zdel pravičen in pameten. Zahteva po popravku teritorialne suverenosti ne sme biti že v naprej zavrnjena radi njenega značaja.

10) Glede vseh kolonij, kjer žive narodi, ki niso še sposobni, da bi se sami vladali — bodisi da je svetovna vojna leta 1914. vplivala na njihovo suverenost ali ne — se mora uveljaviti načelo, da bodo te kolonije upravljane kot skupna dobrina, imajoč v vidu razvoj teh narodov, ter da bodo dostopne za trgovino vsem narodom.

11) Gospodarski procvit in socialna pravičnost nista za zagotovitev svetovnega miru manj važna kot politična varnost. Mednarodna oblast bi morala torej ustvariti organe, ki naj bi delovali v interesu vseh narodov z namenom, da se mednarodna trgovina osvobodi zaprek, upoštevajoč pri tem v pravični meri odnose delovne in mezdne razmere, dalje da se pospešuje poraba in boljša razdelitev svetovnih dobrin, da se rešijo vsi gospodarski problemi splošne važnosti, še posebno pa vprašanje demobilizacije po vojni. Mednarodna delavnost, ki jo razvija ta Društvo narodov in Mednarodna organizacija dela, se mora razširiti.

12) Zaščito, predvideno v manjšinskih pogodbah, ki vežejo nekatere države glede manjšin po ras, jeziku ali veri, bo treba razširiti na vse države in bo treba ojačati njeno učinkovitost. Preganjanje Židov je povečalo nujnost rešitve tega problema.

PALAČA LIGE NARODA OBRAŠTENA JE TRAVOM

U ogromnoj palači Lige Naroda, u kojoj je još prije nekoliko godina vladala velika živahnost i gdje se je odlučivalo o sudbini Evrope vlada danas mrtvilo i izgleda kao da je to tek neki nadgrobni spomenik nekom međunarodnom savezu, od koga se nekad toliko čekivalo. Danas su vrtovi i tratine oko palače koje se nekad lijepo redilo sasvim zarašteni travom.

ISPRAVI!

U »Kalendaru« koji je donesen na prvoj stranici posljednjeg broja našega lista potkrala se, ok« korektora jedna nemila tiskarska pogreška, koju su čitatelji sigurno i sami već ispravili. Kod datuma 12. XI. treba stajati: 12. XI. 1920 sklopljen je rapalski ugovor — a ne 12. XI. 1927. kako je to pogriješno navedeno, jer je faktično — kako je svakome poznato — rapalski ugovor sklopljen 12. XI. 1920.

Bijela gomoljika u Istri

U Istri raste vrlo malo jestivih gljiva. Jedino u sjevernom dijelu imade dosta vrganja, koje u svježem stanju nose seljakinje na prodaju u Trst. U ostalim krajevima imade samo pečurka, negdje capica i jestivih lisičica, ali ove za prodaju u većoj količini ne dolaze u obzir, jer se ne mogu sušiti kao vrganji. Gljive, dakle u Istri ne dolaze u obzir kao proizvod za kakav zaslužak. No pred osam godina otkrili su u Istri novu vrstu gljiva i to najukusniju i najdražu gljivu. To je bijela gomoljika ili kako se talijanski kaže tartufo (latinski tuber magnatum.)

Bijela gomoljika je gljiva koja raste pod zemljom u dubini od 20—30 cm. Oblika je kao krumpir, nepravilne, grbave površine, sva mesnata. Raste na žilama hrasta, a još više gdje su hrastovi izmiješani sa bukvama. I po veličini je takodjer kao krumpir. Dosada su je nalazili u Francuskoj, u Italiji u Piemontu nešto u Bavarskoj i u južnoj Rusiji. Ima vrlo jaki miris i vanrednog je ukusa. Upotrebljava se najviše kao mirodija u jelo. Dovoljno je da se u jelo metne sasma maleni komadić, pa da jelo primi prijatni ukus gomoljike. Gomoljika je vrlo skupa radi toga, osim krajeva gdje raste, vrlo je malo poznata, jer je mogu nabaviti samo dosta bogati ljudi, profinjenog ukusa za lakomo jelo.

Naši su se seljaci bavili proizvodima zemlje, njima su više manje zadovoljavali svoje ekonomske potrebe. Nisu nikad čuli da raste u sumi pod zemljom neka naročito ukusna gljiva, ona nije rasla ni daleko oko Istre, pa nikome nije palo na pamet da je traži. Pronašli su je tekar godine 1931 dva Talijana, neki željezničari na bivšoj uskotračnoj pruzi Poreč—Trst. Našli su bijelu gomoljiku u motovunskoj šumi kod Livada, u gornjem dijelu rijeke Mirne.

Profesor pomorsko-biološkog instituta u Rovinju M. Sella, koji je poznat po svojim pokusima gajenja jegulja u pazinskom otoku Fojbi, dao je ovim željezničarima poticaja da dalje istražuju bijele gomoljike. Kad se čulo da u motovunskoj šumi ima ovih skupocjenih gljiva, došli su mnogi »gomoljikari« iz Piemonta da je kopaju. Šumska uprava je od svakog tražitelja ubirala 2 lire dnevno. I odmah su iskopali mnogo gomoljika tako da se smatralo da će šuma nastati zlatan rudokop za gomoljikare. Uslijed velike količine nadjenih bijelih gomoljika u Istri, cijena na tržištu u Italiji im je znatno pala, pa su ona dva željezničara i prof. Sella zatražili da samo oni dobiju besplatnu eksploataciju radi reguliranja cijena. Ministarstvo šuma metnulo je na licitaciju eksploataciju gomoljike u motovunskoj šumi. Ova trojica u društvu sa jednom barunicom uzeli su u najam kopanje gomoljike za najamninu od 18.000 lira godišnje na dobu od 5 godina.

Godina 1932 bila je povoljna za bijelu gomoljiku, jer tada su u motovunskoj šumi iskopali oko 80 kvintala. Već 1933 bilo je vrlo slabo. Kad dolina Mirne u jeseni poplavi, gomoljike sagnjuju. Željezničari su se odmah povukli iz društva, a barunica i prof. Sella ostali su još dvije godine, ali više nisu mogli, jer ni tada nije bila dobra ljetina.

Vlada je raspisala novi natječaj, ali je morala sniziti rok na 3 godine i uz najamninu od jedva 7000 lira. Početkom septembra ove godine je ponovno bio natječaj za eksploataciju bijelih gomoljika i sada je dobio natječaj neki trgovac iz Bolonje uz godišnju najamninu od 17.150 lira na dobu od devet godina.

Interesantno je kako se traže bijele gomoljike. Ne treba prekopati 1100 hektara motovunske šume. Gomoljike traže sa dresiranim psima. Kako smo rekli gomoljika ima jaki miris, koji pas i kroz zemlju osjeti. Pas počme nogama kopati zemlju nad gljivom, a gomoljičar je iskopa. U Francuskoj i Piemontu rabe za traženje gljiva i svinje, ali sa psima je sigurnije, jer ih svinje odmah požderu. Ne treba da je neki naročiti lovački pas, pače obični križanci su najbolji, jer divljač ne zamami njihovu pozornost od gljiva. U samoj općinskoj općini imade oko 100 gomoljičara sa svojim psima, koji traže gomoljike.

Dosada nismo rekli ništa o cijeni ove gljive. U trgovinama na sitno ona se prodaje za 350 i više dinara kilogram. Naši ljudi iz Općlja i Livada sa psima traže u motovunskoj šumi gomoljike za račun koncesionara. Gomoljike moraju predati njemu i on im plaća 10 lira po kilogramu. Dnevno mogu naći do 8 i 10 kilograma.

Ali ne samo u motovunskoj šumi, već su bijelu gomoljiku našli i po drugim mjestima u Istri i to u Buzetu, Roču, Podgorju i Cerovlju. Ali tamo ih nema u velikoj količini i tamo se slobodno mogu

kopati. I u tim mjestima mogu gomoljičari da nadju 2 do 3 kilograma dnevno, a prodaju ih prekupeima po 30 do 50 lira kg. U srednjoj ljetini optaljski gomoljičari zarade oko 100.000 lira, pa je to lijep dobitak za tamošnje siromašno pučanstvo.

Konačno napominjemo da nigdje u Italiji nema tako obilnog ploda, jer u Piemontu može jedan gomoljičar da nadje oko 300 do 400 grama dnevno. U Albi, pokrajine Cuneo u Piemontu drži se svake godine sajam gomoljika. Njihove su bijele gomoljike poznate na daleko. U slabim godinama oni dolaze u Istru, kupe istarske gomoljike i prodaju ih kao svoje. Pače su istarske gomoljike jedne godine bile nagrađene kao izvrsne piemontske gomoljike.

U Istri imade i izvanrednih ekzemplara. Jedan istarski gomoljičar (tartufaro) našao je komad težak jednu kilu i četvrt. Prodao ga je za naročiti primjerk za 800 lira. Zaista lijep zaslužak.

Elektrika na Pazinštini

Pazin. — Prije par dana svečano je proslavljeno uvođenje električne rasvjetu u trim selima pazinske okoline: u Zarečju, Novakima i Cerovlju. Ljudi su uvođenjem tog nadasve praktičnog osvijetljenja vrlo zadovoljni, tek čekaju koliko će na koncu mjeseca iznositi račun za potrošenu elektriku.

Prijava sudja za ulje

Poreč. — Kako će ove godine urod maslina biti odličan, tako da se je bojati da ne će biti dovoljno podesnog sudja u kom bi se sačuvalo maslinovo ulje, a da se ne pokvari, izašla je naredba prema kojoj svatko tko ira sudje za pohranu maslinovog ulja, ima da to prijavi svojoj općini u roku od 15 dana. Ujedno ima da javi, kakve je vrsti to posudje, koliki mu je sadržaj i u kakvom je stanju.

Kupovanje šećera

Rijeka. — Da se spriječi nakupljanje hrane i ostalih živinskih namirnica, određeno je da trgovci ne smiju prodavati svojim klijentima više nego pol kilograma šećera. Trgovci imaju sastaviti popis svih svojih stalnih potrošača. Na pojedinim ceduljama koje se odnose na čitave obitelji ima se navesti ime glavaru obitelji, broj članova obitelji i stan. Te cedulje valja predati vlastima, a jedna kopija ostaje kod trgovca i trgovac je u nju dužan bilježiti kada i koju količinu šećera je dotičniku prodao.

Proces zbog grabeža

Cres. — Dne 26. prosinca prošle godine vraćali su se iz Cresa Antun Kos i njegov sin Ivan u svoje selo Gržine. Bila je već kasna večer. Kad su došli na poputa, na osamljeno mjesto, bili su nenadano napadnuti od nepoznatog čovjeka, koji ih je slijedio u izvjesnoj udaljenosti sve od Cresa. Neznatac je udario Antuna Kosa nekom batinom po glavi i odnio mu 1100 lira i sat s lancem. Sinu Ivanu, koji je imao brže noge uspjelo je pobjeći. Stigao je kući alarmirao ukučane i susjede, koji su se vratili na mjesto napada, gdje su našli staroga Antuna Kosa onesvještenoga i odnijeli ga kući. Sumnja zbog tog zločina pala je na nekog Ivu Mužića pokojnog Dominika, a kad su ga karabinjeri uhvatili i dobro ga, sako se ono veli, »ispovjedili«, on je priznao čin, ali je rekao da nije bio sam nego da su mu pomogli i neki Nikola Mužić, nazvan Pače, te Ivan Vitković. Kasnije je međutim to porekao i izjavio, da je zločin izvršio sam samcat. Odveden je u zatvor i ovih će dana odgovarati zbog svog nedjela pred puljskim tribunalom.

Javni radovi u Istri

Pula. — Prigodom proslave fašističke revolucije, odnosno fašističkog pohoda na Rim, običaj je, da se svake godine izda saopćenje o radovima što ih je fašistička vlada u toj godini izvršila i da ujedno navijesti program rada za slijedeću godinu. To je kao neka vrst bilance, neka vrst polaganja računa javnosti. I u Puli su objavljeni tim povodom opširni izvještaji u kojima se kaže, da je u 17. godini fašističke ere dovršen jedan dio velikog plana za izgradnju istarskog vodovoda na sektoru Karolja, Motovun, Vižinada, Višnjani i Poreč, te Karolja, Trviž, Vela Traba, Pazin u duljini od 45 kilometara. Time da je sada sveukupna duljina istarskog vodovoda 200 km. Dopršen da je konvikt za istarske djake u Pazinu, kuća fašija u Kopru, i velik dio cesta na liniji Trst—Pula, Pula—Fazana, Cres—Farežina i dr.

Padla v prepad

Boršt, novembra 1939. — Ko je pobirala suhljad med grmovjem je padla v jama, ker se ji je spodrsnilo, 19-letna Andreina Petaros iz Boršta. Na obupne klice so prihitali sosodej, ki pa ji niso mogli pomagati, ker je jama obrobljena s strmimi stenami. Poklicati so morali rešilno postajo iz Trsta. Tudi tem reševalcem so strme stene prizadevale precej muk predno so jo rešili. Na srečo rane niso nevarne. Zdraviti se bo morala kakih 30 dni.

NOVE ODREDBE O EVIDENTIRANJU

Pula. — Danom 1. siječnja 1940. stupa na snagu novi civilni kodeks, koji sadržava mnoge nove uredbe. Novim kodeksom mnoge su stvari, koje su do sada bile u kompetenciji viših vlasti prenešene na općinskog načelnika.

Po toj uredbi moći će udovica, koja se do sada nije smjela ponovno vjenčati, dok nije prošlo 300 dana od dana smrti njenog prvog muža, da se vjenča i prije toga roka, ako doprinese općinskom načelniku uvjerenje liječnika, da se u času ponovnog vjenčanja ne nalazi u drugom stanju.

Maloljetnici koji se do sada nijesu smjeli oženiti bez posebnog odobrenja od sada će se po novom kodeksu moći vjenčati i prije, ako im za to dađe načelnik privolu... Do sada su putem sudca mogli roditelji ili skrbnici to zabraniti svojoj maloljetnoj djeci. Od sada će roditelji odnosno skrbnici koji budu željeli zapriječiti vjenčanje maloljetne djece morati zatražiti intervenciju kraljevske prokure i svoje će zahtjeve morati temeljito obrazložiti.

Ured za civilni brak morat će se pobrinuti da nabavi i sve potrebne spise za ženidbene kandidate. Do sada se općina kod koje se je taj akt vjenčanja imao obaviti, nije trebala ni najmanje brinuti za mladoženjine odnosno mladenkine dokumente, nego ih je mladoženja morao sam pribavljati, kako je znao i mogao.

I kod prijave novorođenčadi mnogo se toga mijenja. Do sada se je prijava djeteta morala obaviti u roku od 5 do 10 dana od dana rođenja. Poslije toga roka prijava se je morala obaviti putem

prokure. Od sada će se prijave novorođenčadi primati uvijek, ali će civilni ured istodobno morati obavijestiti i kraljevsku prokuru o eventualno zakašnjoj prijavi.

U registru civilnog ureda točno će se paziti na to, da spol djeteta bude točan, da se ne bi događalo kao do sada, da je čestoput djevojka bili pozivana na stavnju. Uz prezime djeteta dozvoljeno je samo jedno ime. To ime ne smije biti smiješno ili nečasno, ne smije biti jednako prezimenu, a niti smije biti jednako imenu očevom ili imenu kojeg od žive braće.

Ako se dijete rodilo mrtvo treba to takodjer odmah prijaviti, ali valja priložiti i svjedodžbu liječnika koji će navesti uzrok smrti.

Do sada općine koje su registrirale rođenje kojeg svog novog općinara nijesu više vodile računa o njemu ako je on slučajno promijenio boravište tako, da se je događalo da su se pojedini općinari vodili u iskazu živih još 150 godina od dana rođenja. Sada je to isključeno. Počevši od 1. siječnja 1940. ima svaka općina u kojoj umre koji od njezinih stanovnika odmah javiti njegovu smrt općini u kojoj se je dotičnik rodio. Na taj način će se kod njegove rodne općine voditi točna evidencija o njemu od rođenja do smrti.

Nezakonitu djecu mogu njihovi hranitelji posiniti bez velikih komplikacija i dati im svoje ime.

U javnim ispravama ne će isticati nezakonitost djeteta, nego će se to samo reda radi unositi u registre za internu upotrebu.

„Trgovina“ šećerom

Rijeka. — Stjepan Črnigolar začeđen je, kako nosi na leđima vreću šećera od 42 kg. Straža ga je odmah uapsila, ali je on izjavio, da mu je taj šećer dao njegov prijatelj Jure Pomazan, koji je namješten kod tvrtke Kamrat.

Stvar je došla i pred sud. Pomazan je priznao, da je tu vreću šećera dao Črnigolaru, a on sam da ju je dobio na dar od nekog mornara. Kako tvrtka Kamrat, kod koje je Pomazan namješten nije uopće podnijela prijavu, da joj fali vreća šećera to je sud morao Pomazanu povjerovati i osloboditi i njega i Črnigolara. I tako je ova neobična »transakcija« sa šećerom završila sasvim mirno.

A mora se priznati, da otkako postoji slobodna zona na Rijeci ima baš sa šećerom veoma mnogo »transakcija« skoro svaki dan, pa se na vreću više ili vreću manje više niti ne gleda.

Osudjena zbog klevete

Rijeka. — Mariji Kunštek pokojnoga Franje ukradena je svojedobno ručna torbica sa 760 lira. Ne ispitujući mnogo ona je bacila krivnju radi te krađe na Barbaru Stipančić, Elviru Ruholcer i Veroniku Crnečić. Istragom je međutim ustanovljeno, da su autori te krađe neka sasma druga lica. Sad su pak oklevetane ustale u obranu svoje časti i tužile Kunštekicu zbog klevete i ona je bome morala platiti 300 lira globe. Dakle ne samo što je izgubila onih 760 lira, nego je zbog svoje naglosti morala da im doda još 300 lira. Skupe su te riječke »čakule«.

KUPOVALI KRIOMČARENE KONJE

Rijeka. — Da se svagdje uz granicu u svim državama svijeta kriomčari na veliko nije potrebno posebno isticati. To kriomčarenje prelazi ponekad u pravu bolest tako da se kriomčari nekad i stvari koje se apsolutno ne isplati. Bilo je tako slučajeva, da su se sirkove metle normalnim putem izvozile iz Jugoslavije u Italiju, na Rijeku, jer su u Jugoslaviji jeftinije, budući da tu ima i sirkove slame na pretek, pa je se čak izvozi, a osim toga je i radna sila jeftinija. Međutim što se dogodilo. Te iste jugoslavenske metle kriomčari bi kupovali na Rijeci i prokriomčarili ih preko granice na Sušak, gdje bi ih skupo prodavali kao tobože prvorazrednu talijansku »bolju« robu. Neki naivčine kupovali su tako od kriomčara metle iz bačkih tvornica po skupljoj cijeni preko Rijeke, nego što su ih mogli nabaviti na Sušaku u redovitoj trgovini.

Toliko samo onako usput! Ovih dana odgovarali su zbog kupovanja kriomčarenih konja na Rijeci Vjekoslav Tomšić i Ivan Pavlovec. Oni su još u siječnju mjesecu ove godine kupili od nepoznatih lica iz Jugoslavije, drugim riječima od nekih kriomčara blagom, nekoliko konja. Zbog toga su bili izvedeni pred sud, koji ih je osudio na 3600 lira globe i na 4 mjeseca zatvora, a osim toga su im i konji zaplijenjeni.

Statistika trgovačke aktivnosti

Rijeka. — Centralni statistički zavod želeći imati podatke o ekonomskoj aktivnosti naroda, izdao je nalog svim trgovačkim udruženjima, da prikupe točne podatke o radu, napretku odnosno zastoji svojih članova. Pojedina udruženja razdijelila su između 20 i 30 oktobra takve iskaze svojim članovima, koji ih imaju u roku od 10 dana ispunjene vratiti svojim društvima.

Cerkvene novice

V škofijskem zavodu v Kopru se je začelo šolsko leto 22. oktobra.

Letos so vsi gojenci tržaške škofije nastanjeni v Kopru, tudi tisti, ki so doslej študirali v goriškem zavodu. Šolsko leto se je zakasnilo zaradi potrebnih popravil v zavodu, ki je že itak tesen. Za poslovanje je v Kopru nastanjen duhovnik poreške škofije Zamelli, ki je dovršil bogoslovne študije v Rimu. Zamilsel novega Malega semenišča v Trstu samem, o kateri se je pred letom dni govorilo, se ni mogla realizirati radi raznih okoliščin. — Tržaški škof je imel to jesen vizitacijo in birmanje po raznih krajih škofije, med drugim v Bazovici, v Lokvi, na Opčinah in na Proseku. Oblastva so ga povsod sprejela s primernimi častmi. — Prestavljeni so bili v zadnjem času sledeči gg. duhovniki: Michael Planinšek iz Movraža v Trnje, Ernest Bele iz Buzeta v Movraž, Rudolf Barbiš s Suhorja v Črnice pri Buzetu, Bogomil Marjon iz Dekanov na Suhorje, Vladimir Rebek iz Šumbrega v Dekane. Dekan in župnik v Ostri Fran Malalan je bil od prefekturne komisije v Pulju obsojen na 3 leta konfinacije. Sečaj se nahaja v Pacentru blizu Sulmone v provinciji Aquila, D. Atanazij Kocijančič, frančiškan v Kopru, je bil imenovan za duhovnega pomočnika župnika na Rižani in mu je bilo poverjeno dušno pastirstvo podružnice v Škofijah. Za papeževa komornika z naslovom monsignora sta bila imenovana Andrej Furlan, župnik v Sv. Križu pri Trstu, in Josip Macarol, župnik v Šklednju. Za častnega kanonika tržaškega stolnega kapitlja je bil imenovan Josip Glažar, župnik v Sežani, ki je bil obenem postavljen za dekana tomaijske dekanije. Umrli je v Trstu zlatomašnik Fran Stefanutti, upokojeni župnik in dušni pastir v Lokvi pri Trstu. Duhovniško lokavsko opravlja začasno župnik iz Bazovice.

Čistoća rase

Pula. — Gradskim načelnicima i općinskim komesarima upravlja je puljska prefektura okružnicu, kojom ih upozorava na čl. 26 rasnog zakona, koji je s 1 oktobrom stupio na snagu u Italiji. U smislu te točke djeca iz mješovitog braka, gdje je jedan od roditelja Židov, ako se u roku od 10 dana nakon rođenja prijave i krste u drugoj vjeri, a ne u židovskoj, ta se djeca neće smatrati Židovima i prema tome neće potpadati pod rasni zakon.

NOVA POŠTANSKA ZGRADA U ZADRU

Zadar. — Ministarstvo za promet odobrilo je da se izgradi nova zgrada za poštu. Brzojav i telefon u Zadru.

DROBIŽ

— Trst — Ker se ni mogel drugače ogreti, si je 45-letni mehanik Josip Zupančič priskrbel posodo z žerjavico. Toda v zaprti sobi so se razvili strupeni plini in malo je manjkalo, da se ni Zupančič zadušil. Z lahko zastrupitvijo so ga prepeljali v bolnišnico.

— Gorica — Pri Štandrežu je Soča naplavila truplo neznanca, za katerega se pozneje ugotovili, da je to Cvetko Gabrijelčič, ki je padel v Sočo pri Solkanu in se utopil.

— Renče — Z lestve je padel 60 let stari Angel Skubla in se težje ranil na glavi ter zadobil pri padcu notranje poškodbe. Njegovo stanje je nevarno.

— Črniče — V goriško bolnišnico so pripeljali gozdnega čuvaja 35-letnega Ivana Baučerja z veliko rano na nogi. Povedal je, da se mu je v gozdu spodrsnilo in pri tem se je sprožila puška, ki ga je ranila v nogo. Zdraviti se bo moral 30 dni.

— Opatjeselo — Antonu Marušiču so tatovi odnesli 150 lir v gotovini in za 500 lir porcelanske posode.

— Šmarno pri Kojskem — Z avtomobilom se je zaletel v zid neke hiše 31-letni pek Maksimilijan Makuc. Vsemu je bil kriv voziček na sredi ceste. Lastnik vozička bo moral plačati obšutno globo.

— Gorica — Ko je 30-letni Milan Polžar iz Vrtoč razdiral granato, ki jo je našel v gozdu, mu je ta eksplodirala v rokah in ga težko ranila po obrazu. Prepeljali so ga v bolnišnico v obupnem stanju.

— Trst — 7-letni Alfons Rabar je postal žrtv avtomobila. Ko se je igral »na ščinke« se je oddaljil preveč na sredino ceste ter prišel tako pod avtomobil, ki ga je usmrtil.

— Gorica. — Ker se niso javila na nabor, sta bila javljena oblastem Silvij Pecoraro iz Fare in 23-letni Josip Bajec s Cola.

— Bukovica. — 31-letni Emilij Klaučič je padel s senika in se težko ranil po prsni. Zdraviti se bo moral 30 dni.

— Trst. — Ker so prodajale slabo mleko, so bile kaznovane sledeće mlekarice: Kočevar Karolina iz Doline, Bordon Josipa iz Boršta in Mlevlja Anton iz Lokve.

— Koper. — Okrajno sodišče je kaznovalo trgovca Vovka Ivana iz Rižane na 200 lir den. kazni, ker je prodajal sladkor pomešan z moko. Isto kazen sta dobili Marija Pahorjeva iz Kopra, ker so našli v njeni pekariji kruh s prevetliko količino vode in Antonija Polakova iz Slavnika, ker so našli preveč kisline v olju.

— Trst. — Gustina Šturmovca je bila naznanjena oblastem ker ni v trgovini izstavila listkov s cenami, Josip Batič in Marija Pahorjeva bosta morala plačati den. kazni, ker sta prodajala blago po višjih cenah.

STARE SLIKE V NEKDANJEM UČITELJIŠČU

Trst, novembra 1939. — V Kopru popravljajo stavbo nekdanjega učiteljišča, kjer bodo namestili šolo za profesionalne mornarje. Pri obnovitvenih delih so odkrili dve zelo lepi sliki (freski) od katerih je ena še prav dobro ohranjena. Prva predstavlja dva svetnika, druga pa Mater božjo na prestolu z dvema figurama (iz 15. stoletja). Listi ne poročajo kdo je avtor teh slik in koga predstavljajo ta dva svetnika.

VSKLADIŠČENJE OLIVNEGA OLJA.

Trst, novembra 1939. — Po odredbi za zgraditev silosov za žito, koruzo riž in drugih proizvodov je italijanska vlada izdala odlok za obvezno vskladiščenje olivnega olja. Producenti so po tem odluku dolžni zgraditi primerna skladišča za olje. Za to bodo dobili predum na robo do 75 odstotkov njene vrednosti. Ceno olju bo določila država. Pri ugotavljanju cene se ne bo oziralo samo na stroške proizvodnje temveč bodo upoštevani tudi stroški potrebnih investicij za racionalno proizvodnjo.

Ponovni uspjeh basiste Šegvića

Trst. — Splićanin basista Ljubo Šegvić, koji je nastavio sa pjevačkim studijama u Italiji, pjevao je 28 pr. mj. u Trstu na priredbi jedne studentske organizacije. G. Lj. Šegvić pjevao je dvije arije iz talijanske opere: »Simon Boccanegra« od Verdia i »Seviljski brijač« od Rossinija. G. Šegvić je postigao potpuni uspjeh svojim pjevanjem, tako da je morao dva puta opetovati otpjevanje arije i još nadodati dvije. Prema pisanju tršćanskih listova g. Šegvić mnogo je napredovao od posljednjeg svog nastupa, te svi listovi simpatično pišu o njegovim glasovnim sposobnostima.

IZPRED GORIŠKEGA SODIŠČA

Pred meseci so uradniki kobariške občine opazili, da je zmanjkalo precej lesa iz občinskih gozdov. Oblasti so kmalu prišle na sled celi vrsti domačinov, ki so se morali sedaj zagovarjati zaradi tega pred goriškim sodiščem. Obsojeni so bili: Ernest Sekula iz Livka na 8 mesecev zavora in 800 lir den. kazni, Ivan Drašček, star 18 let iz Kobarida, na 6 mesecev zavora in 600 lir den. kazni, po 8 mesecev in 20 dni zavora ter 866 lir den. kazni so dobili 43-letni Franc Drašček, 28-letni Ludvik Hrast, 25-letni Albert Hrast, 35-letni Josip Medved, 41-letni Ivan Hrast in Ludvik Hrast, vsi iz Livka. Anton Martinčič, star 31 let, iz Sovodenj in Josip Petričič, star 33 let, sta dobila po 300 lir den. kazni. Oproščena sta bila Franc Živec in Ludvik Skočir.

Zaradi pomanjkanja dokazov sta bila oproščena 38-letna Stefanija Črnilogar iz Črnice pri Cerknem in 41-letni Jakob Šemerl iz Črnege vrha. Obtožena sta bila, da sta tihotapila saharin, tobak in cikorijsko.

Ker je tihotapila moko je Ana Rejčeva, stara 31 let, dobila 15 dni zavora in 150 lir denarne kazni. Pri Barbari Čibejevi por. Straus iz Črnege vrha stari 45 let, so našli nekaj kave, ki jo je pritihtapila, zaradi tega je dobila 50 lir den. kazni. Marija Strausova, stara 39 let z Bukovega pri Cerknem je dobila 400 lir den. kazni in plačati mora vse takse, ker so pri njej našli nekaj saharina. 60-letna Ivana Bredihova je bila obsojena na 700 lir den. kazni zaradi tihotapstva tobaka in saharina.

Pred sodiščem se je moral zagovarjati Josip Drufovka, star 65 let, iz Sv. Valentina zaradi nesreče, ki se je zgodila v njegovi hiši. Njegova hči 30-letna Katarina je padla z balkona in se težko ranila. Ker je bil balkon zelo slabo zgrajen so prijeli lastnika, ki je pred sodiščem izjavil, da ni kriv nesreče krivnjo nosi le gradbenik. Zaradi pomanjkanja dokazov je bil oproščen.

SOČA PRESTOPILA BREGOVE

Gorica, novembra 1939. — Ker se topi sneg v gorah, ki je pred kratkim zapadel v precej veliki količini zaradi višje temperature, so narasle vode v rekah in hudornikih in povzročile povodnji. Tako je tudi Soča zelo narasla, najbolj izmed vseh rek. Posebno je bilo nevarno v nekaterih krajih ob gornji Soči. Civilni tehnični oddelek je ob vsem toku reke postavil straže, z nalogo da javljajo vsako naraščanje, ki bi bilo nevarno za okolico. Soča je napravila precej škoda v Ložicah pri Saloni, kjer delajo novo električno centralo. Voda je odnesla mnogo gradbenega lesa in pokvarila nekatere stroje. Tudi pri Kanalu in Ajbi je narasla Soča poškodovala instalacije centrale. Škoda znaša okoli 80.000 lir. Na žalost je to pot Soča zahtevala novo človeško žrtev. 17-letni Cvetko Gabrijelčič je pri žagi v Solkanu opazoval naraščajočo vodo. Pri tem se je preveč približal obali in zaradi spolskega terena padel v reko. Prijatelj, ki ga je spremljal, je bil brez moči in mu ni mogel pomagati iz razburkanih valov. Po obupnem kriku se Gabrijelčič ni pojavil več na površini. Truplo je voda odnesla naglo dalje in ga pozneje niso mogli najti. Dne 6. novembra so vode že znatno upadle in je s tem preprečena daljna nevarnost poplav.

RANJEN V PREPIRU

Koper, novembra 1939. — Z avtomobilom rešilne postaje so pripeljali v tržaško bolnišnico 50-letnega Josipa Grinjaca s Hriba pri Kopru. Omenjeni je bil ranjen v prepiru s tovariši in je dobil težko rano na čelu. Njegovo stanje je težko.

Tovarska kozerija

Ja ni sam ne znan zašto, ma po duši moran reči, da mi je tovar najdražja beštija na svitu. Znan, da če se več nego jedan tovar, kad to čuje, nasmišljati i ko je hodija u velike škole če reči: »Similis simili gaudet« — eli kako bi se po našu reklo: »tovar tovaru brat«.

A ča si ja moren pomoći? Ja san pravi Istrijan, starovirac, »puro šangve«, kako se u zadnje vrime govori, resa san mriž tovari, jaha na njima, gonija hi na pašu u Beničdolac vozija se na voziću, ča su ga uti naši dugouhi konjić vukli, pak bin bija pravi tovar, kad mi te beštije ne bi bile drage.

A recite vi meni, ljudi Božji, kako bimo mi Istrijani mogli živiti priz tovari. Ja mislin, da je najveća krivnja da smo mi ovde u Jugoslaviji prestali biti pravi Istrijani, dobri i poštenji, uta ča nimamo okolo sebe svoj pravi »ambijenat« to če reči, ča nan ne revu oko uši tovari.

Kamo čete liplje i bolje beštije od tovara? On malo ji, čuda mu ne ukuri nego dvi tri šake slame, kakova kupina polji gražu, dvi tri čaše blatne vode iz lokve i bašta. Ča ni štale mu ni tribe On more spat i vani, toliko da je vezan za kakov zid i z dvima granami nad glavon.

Ne tuži se nikad, vuče brente pune vode, vuče baštu, vuče drva, vuče vozić, a ma vuče vuče i vuče kako pravi Istrijan — pardon! san stija reči kako pravi tovar!

JURINA I FRANINA

Franina: Faljen Isus i Marija, Jurino! Ma ča si mi još živ? Nis te vidija jur sedam vlaških lit, kako se uno reče.

Jurina: Vazda budi faljeno njihov sveto ime! A san, živ san. I zdrav kako kremik.

Franina: Fala Bogu da smo se nazad našli. A ča mi delaš tote u Zagrebu?

Jurina: Ča delan? Najisti san se doša. Jur osan dan niš drugo ne jin, nego samo mlado gudenje, eli kako bi ovde rekli »odojka« na ražnju.

Franina: Pak ki ti je vrag da si udrija samo po gudenju?

Jurina: Dragi moj, moran jisti gudenje, da ne bude preveć prasci!

Franina: A benj, prasci je dosta ča če Bog! Nego znaš ča ja mislin?

Jurina: A ča?

Franina: Da bimo i mi doli poli nas morali jisti puleta i peći hi »na ražnju«.

Jurina: A zašto, Bog ti pamet rasvijtija?

Franina: Zato, ašto poli nas je preveće tovari.

Jurina: Imaš račun! Čuda tovari imaju Istrijani!

Franina: A ča je de rešto novega po svitu? Ti vauk klatiš okolo, ti češ znati ča več nego ja.

Jurina: Ča je novega? A niš! Skupljan svoju mižeriju u bisage, pak se otpravljan na put.

Franina: Kamo?

Jurina: A tako, znaš govore, da če se narod malo zmišati, jedan milijun uvamo, jedan milijun unamo i tako naprid. Moj predid ti je prije miljar i četiri sto lit doša tamo nikolde odzgor, pak govore da bi bilo lipo da i ja gren nazad tamo. Tako da budemo svi na kupu.

Franina: I ti za spravlje misliš pojti?

Jurina: A zašto ne bin poša? Da ti vidiš kako drugi veselo gredu? Niki Tuđeški! Da hi samo vidiš. Ustavljaju ovde zemlju, konje, vole, blago, žito, vino i gredu z bisagami na ramenu. Ma da znaš kako veselo...

Franina: Jure, ti si se napija rakije.

Jurina: Ma nis ja, nego uni ki je da takov urdin.

Franina: Aha, sad te razumin. Cija si vražji Jurino! A ča je novega doli poli nas?

Jurina: Niš! Lipo vrime. Ljudi čekaju da fini vojska, pak da gredu pretresti žepe unin ča su pali.

Franina: Kako to? Ja te ne razumin, Jurino, ti si se sigurno prenajija pečenega gudenja i napija si se rakije, ašto govori da je je ovde uvega lita kako i vode, pak sad svašta pripovidaš.

Jurina: Zašto svašta? Ter ti znaš da kad se dva tuču da se treti veseli. I sve čeka da unen ki pađe pretrese žepe i pobere kakovu muniticu. A kako

mi se vidi uni naši doli te uvi put i jenin i drugin pretresivati žepe.

Franina: Ako ne dojde uni četrti. Ašto uvi put mi se vidi, kad se dva tuču, da če dojt ne uni treti nego uni četrti ča če se veseliti.

Jurina: Koji četrti? Medvid?

Franina: Mi se vidi!

Jurina: E ondar znaš ča bi bilo najbolje?

Franina: A ča?

Jurina: Da od sada ne jimo mlado gudenje ni mlada puleta, nego da poč-

memo peći na ražnju mlade medvide. Ašto gude kad postane prasci če ti sve zmazati po hiži. Pule kad postane tovar če ti revati i dati kakovu brticu. Ma medvidi, po svetoga Juru, bi ti moga najveć naškoditi kad postane medvid.

Franina: Inšuma, Jurina, ti si danas svi vražji. Ki ti je vrag? Čovik ne more s tobom ni razgovarati pametno.

Jurina: Imaš račun; bolje da gremo za danas doma spat. Bog i kuraja!

Franina: Kuraja!

MANJŠINSKI PROBLEMI

NIJEMCI U HRVATSKOJ TRAŽE JEDNOG POSLANIKA U HRVATSKI SABOR

Zagreb — Vodja slavonskih Nijemaca dr. Altgayer bio je nedavno u Zagrebu i tražio je da bude primljen kod dra Mačeka i bana Šubića u vezi s položajem Nijemaca u novoj banovini Hrvatskoj. »Slawonischer Volksbote«

glasilo slavonskih Nijemaca objašnjava sada namjere dra Altgayera, koji sebe smatra jedinim pravim predstavnikom Nijemaca u Hrvatskoj. Dr. Altgayer želi da u hrvatski sabor bude izabran na vladinoj — dakle HSS listi i jedan predstavnik Nijemaca, u tom slučaju on sam.

Prava i dužnosti narodnih manjina u Rumunjskoj

Na jednom zboru u Cluju govorio je rumunjski ministar pretsjednik Argentoianu, koji je sa zadovoljstvom konstatirao da su narodne manjine, koje su dugo prakticirale čisto manjinsku politiku i zastupale samo svoje uže interese, sada svoje interese izjednačile s općim državnim interesima i da su se potpuno zbližile s rumunjskim narodom. Narodne manjine, izjavio je, približivši se rumunjskom narodu, primile su na sebe odgovarajući dio odgovornosti, kako

u vođenju državnih poslova, tako i u pogledu narodne obrane. Potvrdio je da će manjine u Rumunjskoj pošto su već bratski primljene u redove Fronte narodnog preporoda sada imati ista prava na svim poljima pod uvjetom da jedino odustanu od svoga političkog partikularizma i da bez rezerve vjeruju u jedinstvenu rumunjsku državu, koja je osnovana na neporušivim osnovicama.

MALE VIJESTI

Italijanska redna vojska se bo povećala za 5.000 podčastnikov in 18.000 vojakov specialistov. Mussolini je izdal odredbo, ki določuje sprejem teh vojakov in podčastnikov v redno vojsko. Število podčastnikov se bo na ta način v zelo kratkem povečalo na 6500 s sedanjo in prejšnjo odredbo.

Uvoz riža iz Italije. Še pred začetkom uradnih pogajanj naše z italijansko delegacijo je prišlo do zaključka med našimi luščilnicami riža in italijansko Ente Risi v Milanu do sklepa, po katerem bodo naše luščilnice prevzele v naslednjem letu od vseh kontingentov, ki jih bo dala Italija na razpolago za izvoz 80 odst. neoluščenega riža in 20 odst. oluščenega riža. Za oktober in november je dano na razpolago za izvoz iz Italije 420 vagonov neoluščenega in 84 vagonov oluščenega riža. Tako bodo začele luščilnice v kratkem zopet delati.

Značilno izjavo o ciljih angleške politike je obelodanil v listu »News Chronicle« znani gospodarski strokovnjak sir Walter Layton. V prvih dveh točkah svoje izjave zagovarja obnovitev češke in poljske države ter plebiscit v Avstriji. Tretja točka je precej čudna in se glasi:

V vsej srednji Evropi se morajo odstraniti nevarne točke, ki so sedanjo vojno povzročile. Vse srednjeevropske države bodo morale že razumeti, da je v njihovo lastno korist, če se bodo same odpovedale polni neodvisnosti ter se podredile neki »višji ustanovi«. Med največje neumnosti novejših zgodovine spada razkosanje avstro-ogrske monarhije v celo vrsto malih držav. V gospodarskem pogledu pa ni bilo storjeno ničesar za dvig teh razkosanih dežel. Sedaj prihaja čas za to, ko bodo srednjeevropske države dozorele za to, da bodo vodstvo zunanje politike in vojaške zadeve odstopile neki »višji ustanovi«.

»Ravnopravnost«, mesečni časopis za narodno odbrano, ki izhaja v Beogradu-Pančevem, piše v svoji 10. letošnji številki med drugim: »Poznavalci razmer nam poročajo z Madžarskega, da bi samo en list, ki se ustanovi na Madžarskem, težko zbral vse Jugoslovane. Potrebno bi bilo ustanoviti vsaj dva lista: en za Jugoslovane v Bajskem kotu in za čezdravske Hrvate, drugi pa za Jugoslovane na severu v Budimpešti, ob Donavi (Sveti Andrija), za gradišćanske Hrvate, ki so ostali pod Madžarsko. Ta list naj bi se tudi brigal za rabske Slovence. Potem pa je treba dobiti popolno svobodo za razširjanje jugoslovanskih strokovnih, književnih in verskih časopisov.«

TALIJANSKI GUBICI U ŠPANIJI

Rim. — Poslednji i potpuni izvještaj o talijanskim gubicima u španjolskom gradjanskom ratu objavljen je ovih dana. U njem se kaže, da je tamo poginulo 4000 Talijana, a 15.000 da ih je bilo ranjeno. To je broj onih, koji su se borili na strani generala Franca.

RUSOM V RUMUNJI GRE BOLJE

Romunski min. predsjednik je pooblastil notranjega ministra da dovoli ruski manjšini v Rumuniji organizirati se kod posebna enota. Ta enota bo imela iste pravice kot ostale manjšine, ter bo lahko gojila svojo lastno kulturno, gospodarsko in socialno življenje. Ruska manjšina bo delovala v okviru fronte narodnega preporoda.

IZLOŽBA RIJEČKIH SLIKARA U TRSTU.

Trst. — U Trstu izlaže svoje slike grupa riječkih slikara. Sudjeluju među ostalima: Karlo Ostrogović, Marija Arnold, Miranda Rajčić i Ladislav Gauš. Sudeći po imenima, sve je to bar stariji, naša krv i naše gore lišće.

ŠIRITE „I S T R U“

vidin svoju mladu (deboto san reka tovaricu! Bog mi grihe uprosti! Kad čovik toliko pripovida od tovari počmu mu se pomalo mišati »pojmovi«!).

S tovari san ima posla za sve svoje mladosti. Prvo nego san počea hoditi u školu mora san pasti tovara, veživati njin spona i brati za njih plivu po brajdah. A kako oni, kraj sve svoje pacenice, znaju kakov bot biti i bisni, dobija san toliko brtic, u raznih prilikah, da bin moga lipo od svih tih prilik napisati štorijsu od »čovika, kojega su brtičali«.

Kad san doša u školu prvo štivo ča san ga se navadija štiti je bilo štivo »o magaracu«. Prva rečenica je počimala ovako: »Magarac je domaća životinja, koja se u Istri i Primorju upotrebljava za nošenje tovara«.

Morete si misliti, kako san gleda, kad san to proštija. Da je uti njihov »magarac« kako ga oni u školah zovu domaća životinja to san zna. Ma da se poli nas upotrebljava za nositi tovara tega nis nikad čuja ni vidija. Nosiya je brente, nosiya drva, nosiya baštu i sve i sva, ma nikad nis vidija da bi tovar nosiya tovara. A u školskoj čitanki je to niki mudrijaš napisao. Od tega dana nis nikad niš verova unen ča piše u libri, a još manje unen ča piše po novinah.

Nego sad san se ništo domislija! Morebiti da su oni mislili drugo! Kad munjen čovik jaše na tovaru ondar se reče, da »tovar na tovaru jaše«. Tako smo i mi, mularija priz krijañce, već boti rekli, kad smo vidili staroga Suca iz Rahovci, di jaše na tovaru, da »tovar na tovaru jaše«.

Kad san poša u Pazin u velike škole, ča mislite da su me konji povezli. Su vranica! Upregli smo dva tovarčića, hitali na vozić dvi vriče sena i: eri!

Poli Dušića smo stali na placi, izvadili iz bisag jedan sir i hlib kruha i — se razumi — barilu terana i užinali smo skupa z našima tovari. Ne mislim s tin reči da su tovari jili sir i kruh, a ni da smo mi jili njihovo seno. Svaki smo jili svoje, ma sve za jenon stolicon, to če reči na jenon voziću. Još je doša i pokojni Jože Roža i pita nas je skolede smo i pija je iz naše barile.

To je bija pravi narodni gospodin, Bog mu daj duši lako! Čuda boti mi je potle u školi reka da san tovar, ma ja se nis uvridija. Ter tovar mi je odvajk bija draga beštija.

Ej, koliko bin van ja tega još od tovari i tovarskih posli moga povidati. Koliko tovari san potle vidija i na dvi i na četiri noge, i ciganskih i puljiških i padovanskih, koliko tovarština san čuja. Ma ne ču dalje da van se štumig ne ubrne.

Ma jopet van moran reči da mi je tovar svejeno najdražja beštija, ašto je naša, istrijska. I ko buđen kad kemu reka da je tovar neka se ne uvridi. Vas pozdravin Zvane Vuk iz Radmani.

DUKIČEVA PJESMA U AMERIČKOM LISTU

U američkom listu »The Yugoslav« (Jugoslaven) koji izlazi u Detroitu, odštampala je u svesku za listopad pjesma našeg Ante Dukića »Neduzna priča o nevinom futurizmu«.

Gospodarski pomen Albanije

Albanija, mali obalni kos zemlje na jugozapadnoj strani Balkanskog polotoka, s komaj 27.000 km² površine in 1 milijonom prebivalcev, je igral od nekdaj v zgodovini jugovzhodne Evrope veliko vlogo kot vrata na Jadran. V tej zaupšeni zemlji s nizkim kulturnim nivojem in civilizacij, so prevladovali razni vplivi, ki so spretno izrabljali tradicionalna nasprotstva domačih plemen. Posebno Avstrija je hotela tukaj uveljaviti svoj vpliv z ozirom na izredno strateško važnost te obale za Jadran, tedaj ko se je začela razvijati njena trgovska, predvsem pa vojna mornarica, in ko je na zapadni strani Jadrana vstala zedinjena Italija. Jadran, brez svobodne vzhodne obale Otranta bi faktično pomenil blokiran zaliv, v katerem bi vsaka še tako močna mornarica zgubila svojo vrednost. V Versaillesu so ustvarili novo, neodvisno Albanijo, ki pa praktično ni mogla živeti samostojno življenje radi njene slabo razvite gospodarske strukture, ter je bila že od vsega začetka odvisna od tujega kapitala in s tem podvržena raznim političnim vplivom.

Predvsem je zanimivo, koliko je Italija pridobila v gospodarskem pogledu z okupacijo Albanije. Albanija je gorata dežela: 90 od sto njenega terena je goratega, komaj 8 od sto je obdelane zemlje, ostalo pa so pašniki in gozdovi. Pridelovala je pšenico, koruzo, tobak in sadje, toda domači pridelek ni zadoščal za prehrano prebivalstva ter je morala proizvesti za prehrano kakor tudi industrijske proizvode uvažati, ker je bila tudi njena industrija komaj v povojih. Od tod njena stalna pasivna trgovinska bilanca, ki jo je morala kriti s posojili.

Svoje proizvode je Albanija izvažala predvsem v Italijo, in sicer od 75 od sto vsega izvoza. Italija je uvidela težave Albanije ter je priložnost previdno izkoristila. Že v prvih povojnih letih je navezala z njo žive gospodarske stike, ki so postojali od leta do leta tesnejši tako, da si je postopoma zagotovila odločujoč gospodarski in z njim političen vpliv. Odločen vpliv pa je dobila Italija v tej deželi 1925 l., ko je bil med njima sklenjen nenapadalni pakt, ko je bilo odobreno veliko posojilo za gospodarsko povzdigo dežele in je bila osnovana alb. narodna banka v Rimu z italijanskim kapitalom; le mali del akcij te banke je bilo v albanskih rokah. Preko nje je Italija upravljala z odobrenimi posojili in s celokupno alb. kreditno in valutno politiko. Ustanovljeno je bilo znano društvo »Svea« (Società per lo sviluppo dell' Albania) za gospodarsko povzdigo dežele. S pomočjo teh ustanov so dobili Italijani v roke upravo celokupnega alb. gospodarstva. Italija je tedaj poslala v Albanijo tudi svoje strokovnjake kot svetovalce pri albanski vladi, ki so delali po direktivah Rima in so imeli kot taki pri vladi odločujoč vpliv. S temi ukrepi je faktično pričelo mirno prodiranje ape-

ninske velesile na vzhodno obalo Jadrana. Z raznimi posojili, ki so do l. 1936 dosegli okrog 280 milj. zlatih frankov in s katerih uporabo je faktično upravljala Italija, je le-ta dobila skoro vse koncesije za gospodarsko izkoriščanje dežele, predvsem v poljedelstvu in gozdni industriji, za izkoriščanje vodnih sil, rudnikov nafte in bakra. V svoje roke je dobila edino tvornico piva in cementa ter opeke. Posojila pa so bila uporabljena tudi za melioracijo obsežnih zemljišč, za gradbo mostov in cest, gradnjo javnih zgradb in za vojsko, predvsem pa je posvetila skrb izgradnji lepe luke v Draču. Z ital. posojilom je bila osnovana tudi alb. drž. agrarna banka.

Po proglasitvi carinske in personalne unije v letošnjem letu je Italija v svoji težavni borbi za gospodarsko avtarhijo države posvetila posebno pozornost rudnemu bogatstvu Albanije, ker sama važnih surovin, predvsem za težko industrijo nima. V svrhu geoloških raziskovanj dežele je Italija osnovala društvo »Feralba«, ki sodeluje z rudarskim društvom »Amik«. Že dosedanja raziskovanja so dala zelo zadovoljive rezultate, kar dokazuje tudi intenzivno delo strokovnjakov, da državi pripomorejo čim prej in do čim več surovin, da bi se olajšala osamosvojitev. V Albaniji so do sedaj, po prizadevanju navedenega društva, najdena bogata ležišča železne rude, ki se cenijo nič manj kot na 20 milj. ton. Pri Ohridskem jezeru so odkrili hematit brez žvepla, ki vsebuje od 60 od sto železa. Radi teh ležišč namerava Italija v najkrajšem času zgraditi na tem mestu topilnico in moderno cestno, ki bo rudnik vezala z Dračem, da se bo transport železa v Italijo čim prej omogočil. Raziskovalci so našli tudi na kromovo rudo, ki vsebuje približno 50 od sto te kovine. Bogatstvo rude se ceni na 500.000 ton. Vso to proizvodnjo bo organiziralo rud. društvo »Amik«. V severnem delu Albanije so odkrili tudi bogata ležišča pirita, ki vsebuje od 2 do 10 od sto bakra ter ga cenijo na 5 milj. ton. Ta rudnik bo izkoriščala družba Montecatini. Bitumena je v Albaniji toliko, da lahko krije Italija z njim vso domačo potrebo; proizvaja se ga približno 90.000 ton letno, od tega se 70.000 ton izkorišča za proizvodnjo bencina.

Po priključitvi Albanije je šla Italija še intenzivnejše na delo za izsušitev velikih močvirij. Ko bodo ta dela dovršena namerava društvo »Snia Viscosa« tam zgraditi veliko tvornico celuloze z letno kapaciteto 200.000 met. centov. Za svoje delo bo izkoriščala albanski les. Poleg tega namerava Italija po izvršenih melioracijah v Albaniji zgraditi več tovarn sladkorja in električnih central za čim večjo razširitev industrije. Pri vseh teh delih in načrtih jo ovira samo pomanjkanje premoga, ki

POBUNA U BIVŠOJ AVSTRIJSKOJ MORNARICI 1. FEBRUARA 1918

(Mala nadopuna člancima, objelodanjenim u »Istri« povodom ovogodišnjega Jadranskog dana.)

U dosta kratkom ali sažetom i stvarnom uvodniku »ISTRE« od 2 o. m. j., koji je bio posvećen Jadranskom danu, lijepo je bio iznesen udio Istre i istarskih Hrvata u revolucionarnom aktu od 31 listopada 1918. U Puli, kad su na austrijskom ratnom brodovlju zalepršale hrvatske zastave.

U borbi za hrvatstvo Jadranskoga mora molim Vas, da ne zaboravite još jednoga Istranina, koji je 11 veljače 1918. strijeljan u Škaljarima kao buntovnik, a to je Josip Grabar, Hrvat iz Vrsarštine u Istri.

Sama pobuna i pogibija Antuna Grabara odvijale su se ovako:

— Dok su Antantne čete udarale i rušile Austro-Ugarsku iz vana, i unutar njezinih granica bilo je onih, koji su je potkopavali i snovali njezinu brzu propast. Tajno i sakriveno Austrija je već od početka rata trpjela na toj svojoj velikoj nevolji. No osobito je jasno počelo izbijati na javu djelovanje unutarnjih protuaustr. elemenata koncem 1917. i početkom 1918 g., kada se je predosjećala konačna propast tog stoljetnog jakog carstva. — Početak svršetka Austro-Ugarske monarhije zabilježen je prvom pobunom u mornarici. Ta historijska pobuna bukula je 1. februara 1918. U tim su događajima učestvovali mnogi mornari Istrani, koji su svim srećem mrzili austrijsko ropstvo, pa su se u pobuni ponijeli vrlo dostojno i junčki. — Pobuna je provedena u Boci Kotorskoj. Začeta je na admiralskom brodu »Sankt Georg« točno u podne, kada je admiral ručao. Pobunjeni mornari, koji su dugo snovali i potajno spremali urotu, smatrali su da je taj dan podesan za ostvarenje njihovih ideala, sakupiše se i složno istupišu, ne mareći za opasnost. Najedanput sa »Sankt Georga« zaori topovski pucanj. Na svim jarbolima pojavise se najedanput revolucionarne zastave. U isti moment to se isto dogovorno dogodilo na svim ratnim brodovima u luci. Iz mornarskih grla zaorilo je urnebesno »Hurra!« Zatim su se oborili na oficire. Po-

ga bo morala uvažati iz inozemstva za tako razširen delokrug svoje industrije in kar bo efekt vseh pridobitev v precejšnji meri zmanjšalo.

Kakor je iz prednjega razvidno je tudi iz ekonomskega pogleda okupacija Albanije za Italijo velikega pomena. Z novimi rudniki, predvsem železa, bo zmanjšano pomanjkanje domačih surovin in poživljena ter v neki meri osamosvojena industrija, z melioracijo zemljišč pa bo omogočeno pojačanje poljedelske proizvodnje in kolonizacija večjega števila delavcev iz Italije.

hvatili su ih i vezali. Preuzeli su komande brodova obični mornari. Na »Sankt Georgu«, koji je bio centar revolucije, vezali su mornari admirala Hansa, a njegovu gospodju i djecu, koji su s njime ručali, poslali su na kraj.

Početak je bio uspio, ali dalje se je slabo nastavilo. Dogodila se je naime izdaja. Nijemci i Mađari, koji su isprva pristajali uz revolucionare, najedanput su se pokazali protivnicima. Na brodovima, gdje su bili u manjini bilo je s njima lako obračunati, ali na brodu »Novari« oni su bili u većini, pa su pohvatili revolucionare i iskricali ih. Komandant »Novare« naredio je, da se odmah krene sa nekoliko torpiljarka protiv »Sankt Georga« i ostalih pobunjenih brodova. Dostora su bili pohvatani i umireni revolucionarci na »Helgolandu«, pa je i taj brod pomogao »Novari«. Istovremeno bila je organizirana i sva kopnena vojska, a baterije po bregovima Boke bile su spremne na paljbu. Pobunjeni brodovi bili su u vrlo zlom položaju i to sve izdajom Nijemaca i Mađara. Nije im preostalo drugo nego da se i oni late topova, ali na veliko zaprepaštenje opaziše da su im topovi namjerno pokvareni. A već je s jedne baterije bio ispaljen prvi hitac na brod »Kronprinz Rudolf«. Taj je hitac ubio kormilara, koji je kao komandant upravljao brodom. — Pobunjenici su bili u opasnosti. Boka je bila tako utvrđena, da se je iz nje vrlo teško moglo otploviti. Nije im preostalo drugo nego predati se. Bolje i to nego ludo izgubiti živote bez uspjeha. Mislili su da je za novu revoluciju još uvijek vremena. I dostora su svi brodovi opet izvjesili austro-ugarsku zastavu. Pobunjenici su bili pohvatani. Mnogi su bili osuđeni na tešku tamnicu, a nekoi na smrt.

Na 11. veljače 1918. bili su na groblju u Škaljarima kod Kotora strijeljani mornari Mate Brnjičević, Ivan Šišgorić iz Dalmacije, Franc Raš, Čeh, i Antun Grabar rodom iz Istre. Oni su bili glavni vodje u toj pobuni. Dne 11. maja 1918. strijeljani su u Puli Dalmatinac Ljubomir Kraus i Čeh František Konku.

Ova prva pobuna nije uspjela onako, kako su mornari mislili, ali je zato imala smrt njenih vodja jakog odjeka u svoj austro-ugarskoj mornarici i ostaloj vojsci. U sva srca onih, koji su bili sili Austro-Ugarske bila je bačena iskra, koja je nekoliko mjeseci zatim urodila velikim plamenom. Austrija je bila konačno osuđena na propast.

Članovi revolucionarnog vijeća u Puli, koje je dovelo do 31. listopada 1918. kad je izvijesena hrvatska zastava na austr. brodovlju bili su u velikom dijelu istarski Hrvati. To je dobro spomenuti, kao što je potrebno uzeti od zaborava i ime mučenika Antuna Grabara, Istranina.

ISTRA I ISTARSKI HRVATI

Narodopisna crta — Napisao B. Brežki

Ovu smo »narodopisnu crtu«, kako ju je autor nazvao našli među starim papirima. Možda je to samo rukopis, a možda je — što je vjerojatnije — člančić bio negdje i oštampiran, jer se poziva na prijašnje članke o Istri u »Obzor«. Mora da je napisan negdje poslije 1883. godine, jer citira njemačku knjigu »Istrien«, koja je te godine štampana u Trstu.

Iako za nas danas članak ne iznosi ništa nova, drag nam je kao stara uspomena naših tadašnjih javnih radnika, a i interesantan je u toliko, što iz njega iako dosta netočno razabiremo, kakvo je otprilike bilo tadašnje stanje u Istri.

Tečajem mnogih stoljeća, na razne pokrajine, pod raznim vladama razdijeljeni Hrvati malo po malo ograničeni su na tako malo zemljišta, na tako malen broj, da su kao takovi poznati u opće samo u gradjanskoj Hrvatskoj, dapače, ima ljudi, koji se usudjuju tvrditi, da nije niti »Hrvatska« njima napućena, već da oni jedino u »Primorju hrvatskom« stanuju. Kršno, sveto nam ime hrvatsko izgubi se u množini pokrajinskih imena, a čovjek, koji hrvatski govori — da ni ne spominjem onih, koji niti to ne znaju — zaboravi, da je Hrvat: on je Slavonac, Bošnjak, Hercegovac, Dalmatinac, Istran itd., a žaca se često pred imenom Hrvata.

Da li su tomu drugi veći krivci ili mi sami, bilo bi teško utvrditi. Na nama je svakako popraviti i ono što su drugi nad nama i što smo sami nad sobom skrivili: popraviti koli u tujdini toli kod kuće. Kod kuće budi nam glavnim zadaćom upoznati se, upoznati se kao braća rođena, znati da smo Hrvati, pak pred tim imenom ne samo ne začati se, nego gdje se čuje, tamo tim radije hrliti.

Reći koju o Istri, o istarskim Hrvatima, njihovom sadanjem stanju i položaju, mislim, sveta mi je dužnost.

Pod imenom »Istra« razumijevaju jedni poluotok toga imena s otocima Krkom, Cresom i Lošinjom tako, da ju oblijeva većinom Jadransko more, a da su joj na kopnu granice »Hrvatska«, Kranjska i kneževina

Gorica. Drugi otkidaju od nje navedene otoke kvarnerskoga zaljeva, a drugi opet i istočni joj dio, koji je jednom pod Liburniju spadao i koji je još i sad pod tim imenom kod mnogih poznat, tako da je Učka granica između Liburnije i Istre. U ovom smislu uzimlju Istru i ljudi stanujući u istočnom dijelu. Oni doista imena Liburnija ne poznaju ali ni sebe nikad Istranima ne imenuju. Imaju li ići preko Učke, vele, da idu u Istru, kad ljudi od onud dolaze kažu da idu Istrani itd. Državno uređenje uzimlje je cijelu s otocima, s tom razlikom, da od nje otkida Trst s okolicom. Tako uzimimo ju i mi.

Prilično je malena, nema niti 90 geogr. milja (89.76). Zemljište osobito sjeverna polovica, je bregovita. Alpe se i u nju povukoše, al jur umirajuće, prestajuće, poznate pod imenom Krasa. Protežu se uglavnom od Trsta do Plomina, svršavajuć otocima Krkom, Cresom i Lošinjem. Najviši vrhunci su Planik i Učka, ovaj oko 4000 stopa visok, a ova preko 4400. Učka je mnogo znamenitija i poznatija nego li Planik. Pripovijeda se o njoj negdje u »Nevenu«, ne sjećam se koje godine. Ne prodje ljeto, a da joj se nebi na tjeme uspeo priličan broj radoznalih prirodu ljubećih ljudi sa raznih strana. Duhovi su malo kad bez njih. Nije li drugoga, to je zaista četica riječkih gimnazijalaca. Popnimo se i mi za časak. Od podnožja do Poklona, donle, gdje se gubi pogled na kvarnerski zaljev ima kakova četiri sata. Valja nam ići popodne i opskrbiti se najpotrebitijom hranom, koji za taj večer, toli za drugi dan. Hrane se kod Učkara ne dobije. Vina će dobiti samo koji znanac, nepoznatu boje se dati. Pak nit ga ne treba. Odpočinuv založimo s onim, što smo donijeli. Pak hajdemo na studenac. Bolje se vode ne napismo. Riječka je dobra, i što je prama učkarskoj! Napijmo se je, svaki dan takove ne pijemo, pak lezimo na pašnik, najmiv si prije čovjeka, koji će nas sutradan na najvišu glavicu povesti. Tko može, spavaj, tko ne može, razgovaraj, pjevaj, skladaš pjesme i tako eno ti skoro učkara: »Gospodo, valja se dignuti, hoćemo li štogod vidjeti, ponoci je prošlo.« Hajdemo, nikomu nam nisu teške noge. »Pjesnički hrlje, da dostignu vrhunec svog pjevanja, a

oni, koji su bili usnuli, da vide, je li onako kako su snivali — ta i onako u onom kratkom i slabom snu nisu neg sanjali o pogledu s Učke. Po kojekakvim stazicama u šumi, na po golom brijegu, za dobru uru na vrhu smo. Uranili smo malo. Bolje, da mi čekamo ružnu zoru, izlaz sunca, nego da mislimo, da će nas oni počekati...

Svi umukoše... i ja valja da šutim. Vi koji ste sa mnom čušte što i ja, a za vas, koji niste, nemam pera, da vam opišem čaroban prizor. Potrudite se i vi jednom gore. Nadviv se rumenju zori, žarku suncu, pogledajte onuda, kuda vam je posvijetila ona nepogriješiva, svagdanja luč, pogledajte na kvarnerski zaljev i na one po njem mile ploveće labudove, pogledajte mu na divnu obalu, poslušnite, kakovi iz nje glasovi do ušiju vam dopiru, — obala je hrvatska, a glasa ne čuješ do glasa hrvatskoga. Pod tobom ti je gospodsko Volosko, pun kostanja Lovran, bogate uljem Mošćenice, čestiti Bršec, nasuprot: Cres ljubeći se s Lošinjem. Krk koga kad pogledaš, za stalno ćeš se sjetiti slavnih Frankopana, razveseliti se nad probudjenim Bašćanima, a oko će ti se za stalno zaustavit na Omišlju, koji kao da će sad na u more skočiti. Idući okom dalje vidiš junačku Kraljevicu, starinski grad Bakar — bar položaj mu — »mađarsku Rijeku«. Prije nego se okrenemo k zapadu, pogledaj ti istarski sine hrvatskoga roda, bio ti s ovog ili s onog kraja Učke, još jednom na izlazeće sunce, i znaj da ti samo od ondje sunce bolje budućnosti izaići može... Okrenuti spram zapadu vidimo zemlju, gdje se dolina sa brežuljkom mijenja, vidimo svjedoke, kako su nekada ljudi najradje na visoku brežuljku stanove gradili, jer je skoro na svakom brežuljku po koji kup kuća. Mnoga su ta mjesta ići posve ili djelomice otudjena, s njih čujemo zapovijedajući glas tuđi, al s okolica njihovih, čujemo samo poznati nam glas, naš, glas hrvatski, glas pozivajući na pomoć, glas gdje gdje čuješ junačkije glasove, probudjenije Bužđane, ljeto se pokazavše Zminjce. Vidimo i more i ako je jasno, te imamo li dobar dalekogled, vidimo također Mletke, vidimo krivca nesreće istarskih Hrvata.

Najveći dio Istre opkoljen je morem. Ta ona sastoji od trih otoka i od jednoga poluotoka, koji ima kopno kao granicu samo na jednoj strani. Obale su veoma pristupne brodovima. Između sto luka, koje carstvo austrijsko ima, spada ih 35 na tako zvano prije ilirsko, sada austrijsko pri-

morje, a od svih najveći dio na Istru. Najglavnije jesu Pula, Mali Lošinj, Piran i Rovinj.

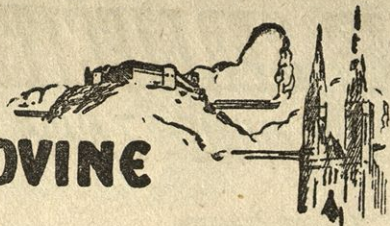
Nu košto god je Istra na svim stranama vodom oblivena, — tako je i u unutarnjosti skoro bez nje ime rijeke zaslužuje ponešto samo Mirna, koja se izliva u zaljev kod Novoga grada (Cittanuova), k tomu riječice Raša, nekdanja granica između kraljevstva hrvatskoga i mletačke republike, koja se izliva kod Labina u raški potok. Dragonja izliva se južno od Pirana. Istra ima i dva jezera, jedno na kopnu, drugo na otoku Cresu: čepičsko pod Učkom u južnom, posljednjem njezinom dijelu, i vransko, koje sreski Talijani »lago di jero« nazivlju. Mineralne vode ima na putu između Buzeta i Motovuna, ali je do sada veoma malo poznata.

Podneblje je prilično ugodno. Tako velike razlike između ljetne vrućine i zimske studeni, kao u sjevernijim gradovima nema. Zima je kratka, snijeg je uopće rijedak gost. Ima zato zimi silnijeg vjetro i kiše kao iz kabla. Ljeti pak je većinom bez nje. Obzorje je jasno.

Teško bi bilo dokazati, tko je sve kroz vjekove tu zemlju posjedovao, koji su narodi kroz nju prolazili i u njoj svoje tragove ostavili, a niti sam si tu zadaću preduzeo. Ograničio sam se na sadašnjost.

Sada ima u Istri troje, hoćete li četvere narodnosti. U četvrtu spadali bi Čiribirici. Ime toj izvadaju nekoi od toga, što oni jedan drugoga »Čire« zovu. Tim je samo prva polovica riječi rastamučena, morala bi i druga nešto značiti. Stanuju u četirim selima: Zejanama, već pram sjeveru, Sušnjavici i Brdu nedaleko od čepičskog jezera, Grobniku, selu položenom po prilici na polovici puta između onih navedenih sela i Pazina. Stanovnici posljednjih trih sela sačuvali su bolje svoj značaj nego li Zejanaci, koji živeći u šumi i baveći se isključivo ugljenarstvom, mnogo opće s ostalim svijetom izvažujuć na mazgama ili prenašajuć svoje proizvode u razna mjesta, osobito na Rijeku. Medjusobno govore svojim susjedom nepoznatim jezikom, koji je nekakva mješavina iz latinštine i hrvaštine. Uzato pak oni dobro hrvatski znadu, dapače mnogi jur bolje nego li svoju mješanicu, tako, da kad se jednom škole među njima dobro urede, zaboravit će svoj jezik i postati jednaki svojim susjedima (Svršit će se)

VIJESTI IZ DOMOVINE

APEL DRUŠTVA „ISTRA“ NA SUŠAKU

Društvo »Istra« na Sušaku upravilo je građanstvu Sušaka ovu okružnicu:

Sušak. »Naše je društvo jedina socijalna ustanova kojoj je dužnost da se brine za bijedne i neuposlene članove rodom iz Istre, a koji prebivaju na području grada i sreza Sušak. Njih će i opet snaći jad, bijeda i siromaština. Naše im društvo u toj nevolji ne može pružiti bogznanu pomoć, jer mu je jedini prihod članarina svojih članova, koja je vrlo malena.

Naša je sveta dužnost da im pomognemo i da svakome obezbijedimo barem noćno utočište u Radničkom domu i hranu u Pučkoj kuhinji, te da im pokrijemo golotinju.

Radi toga obraćamo se na Vas s molbom, da nas poduprete u našoj akciji, te da nam priloženom čekovnom uplatnicom izvolite doznati svoj skromni prilog.

Preporučamo Vam najtoplije ovu našu molbu, da pomognete siromaha u nevolji, da mu olakšamo snašati teret života: »jer kad se na malo dijeli ne ostane ni slijeda muki i trudu« (biskup Dobrila). Svaki pa i najmanji prilog olakšat će našu tešku brigu za pomoć našoj sirotinji.

U nadi, da ćete se molbi tih bijednika odazvati izvolite unapred primiti našu najtopliju hvalu.

*

»BIJELI ORAO« STIGAO IZ TRSTA

Šibenik. — U petak 11 o. mj. uveče stigao je u Šibenik iz Trsta pomoćni brod »Bijeli orao« koji je nedavno sagrađen za našu ratnu umornaricu u brodogradilištu u Trstu. Prigodom njegovog porinuća u more u Trstu naš je list donio pitanje podatke o njemu. Brod je uređen veoma luksuzno, a može razviti brzinu od 18 milja na sat.

*

DR. IVO MOGOROVIĆ DOLAZI U ZAGREB.

Zagreb. — Inspektor ministarstva unutrašnjih poslova naš Istranin dr. Ivo Mogorović, koji je odmah poslije demobarskih izbora bio umirovljen, jer je glasovao za listu dra Mačeka, reaktiviran je i dodijeljen na rad Banskej vlasti u Zagrebu.

Želimo mu dobrodošlicu i nadamo se, da će se u našem krugu dobro osjećati.

*

ČAKAVSKA LIRIKA NA ZAGREBAČKOM RADIU

Zagreb. — U nizu večeri posvećenih hrvatskim pjesnicima priredjena je u nedjelju 12 o. mj. i večer čakavske lirike, pa su recitirane neke pjesme našeg Mate Balo. Recitirao je Pere Dulčić.

*

SVETOGORSKA SLOVESNOST V LJUBLJANI

Dne 10 novembra je Prosvetna zveza v Ljubljani priredila prosvetni večer v franciskanski dvorani, ki je bil namenjen proslaviti 400 letnice Sv. Gore. Večer je bil izpopolnjen s predavanji deklaracijami in pesmimi.

*

TURNEJA ZAGREBAČKOG KOMORNOG ORKESTRA.

Zagreb. — Javlja se, da će u subotu dne 18. o. mj. nastupiti u Trstu zagrebački komorni orkestar pod vodstvom maestra Rudolfa Matza. Riječka »Vedeta« opširno je izvijestila o njihovom nastupu u Sušaku, a laskave su kritike donijele i talijanske novine iz Milana, Varese i Venecije. Posjet će u Trstu svakako biti lijep, jer će — ako se ne dogodi kao i kod posljednjeg gostovanja ljubljanske opere, kad je Dopolavoro pokupio sve karte, pa naši ljudi nijesu mogli uopće u kazalište — mnogo naših posjetiti koncert. Što je god iz Zagreba našima je tamo dobro došlo.

*

»SOČA« OTVORILA PREDAVATELJSKO SEZONO

Ljubljana, novembra. 1939. — Dne 4. t. m. je »Soča«-matica otvorila zimsko sezono s predavanji. Kot vsa leta, tako so se tudi letos zbrali številni naši rojaki v restavraciji pri »Levu«, da prisostvujuju otvoritvenemu predavanju. Ta sezona je že dvajseta, kolikor jih je »Soča« priredila in je bil ta večer prav za prav proslava tega jubileja. Predavanje je otvoril predsednik dr. D. Puc s kratkim pozdravnim nagovorom. Povdaril je pomen te važne dvajsetilnice in koliko je »Soča« s temi predavanji pripomogla k prosveti naših rojakov. Prav za prav predstavlja ta institucija pravo našo ljudsko univerzo. V vsej tej dobi dvajsetih let je članstvo čulo 270 predavanj, ki jih je imelo 140 predavateljev. Kot smo že pisali, je otvoritveno predavanje imel dr. L. Čermelj, ki je govoril o novih smernicah sodobne

manjšinske zaštite. Ob tej prilici se je društvo oddolžilo agilnemu predavatelju s priznanjem za njegovo neumorno delovanje ob njegovi petdesetletnici življenja. V znak spoštovanja mu je ženski odsek podaril lep šopek rož.

Predavanje je bilo zelo tehtno. Predavatelj je orisal postanek in zgodovino tega važnega vprašanja od početka do današnjih dni. To važno predavanje bomo ob prilici objavili v našem listu.

*

NIKOLA FRANKOPAN UPRAVLJAO JE ISTROM

Zagreb. — U »Hrvatskom Dnevniku« od 1. studenoga o. g. objelodanio je dr. Slavko Teklić prijevod elegije Frana Krste Frankopana, ispijevane Majci Božjoj Trsatskoj. U elegiji se često spominje Istra, a uvijek u vezi s Hrvatskom. Tako se u posveti kaže: »Nudjam Ti suze, koje mi je izvabio iz očiju Tvoj nestanak iz zemlje frankopanske ljeta Gospodnjega tisuću dvjesta devedeset i prvoga, dok je Nikola Frankopan upravljao Istrom, Hrvatskom i Dalmacijom.« Malo dalje kaže jedan stih: »Hrvatska proplakaše jezera i za te su, Istro, rekli da plačeš, što Dom Blažene oteč bje nama.« i dalje: »Sretni Ilirci, sretna oj Istro, Dalmatinče sretni... Blaženi Hrvatski rode zar ne znaš Tvoje poljane kolik je posjeo Bog?«

*

NEKAJ STATISTIKE

Po uradnem statističnem mesečniku, ki izhaja kot redna priloga Uradnega lista v Rimu, in sicer v zadnjih mesecih iz štedljivosti v močno skrčeni obliki, povzamemo sledeče podatke o gibanju prebivalstva Julijske Krajine in Zadra v prvih devetih mesecih tekočega leta. Zaradi primerjave dodajamo v oklepaju tudi ustrežajoče podatke iz prejšnjega leta.

V mesecih januar-september 1939 je bilo porok: v Goriški pokrajini 1 132 (v istem obdobju lanskega leta 913, v Puljskoj pokrajini) brez podatkov za eno občino s 4670 prebivalc (1 745 (lani i 150), v Reški pokrajini 575 (544), v Tržaški pokrajini 2 225 (1848) in v Zadrski pokrajini 80 (99), skupno 5757 (4554). Živorojenih je bilo v prvih devetih mesecih 1939: v Goriški pokrajini 3 131 (lani 2 930), v Puljski 5 316 (5 292), v Reški 1 686 (1 802), v Tržaški 4 544 (4 572) in v Zadrski pokrajini 664 (654), skupno v Julijski Krajini in Zadrski pokrajini 16.341 (15.256).

Mrtvo rojenih je bilo: v Goriški pokrajini 74 (93), v Puljski 130 (164), v Reški 74 (46), v Tržaški 137 (116) in v Zadrski 21 (17), skupno v Julijski Krajini in Zadru 436 (433).

Umrlo pa je v tem razdobju: v Goriški pokrajini 1 993 (lani 2 264), v Puljski 2 931 (3 097) v Reški 1 134 (1 103), v Tržaški 3577 (3 801) in v Zadrski pokrajini 332 (312) skupno 9 967 (10 577).

Priselilo se je iz drugih pokrajin: v Goriško pokrajinio 5 283 (5 614), v Puljsko 7479 (7 678), v Reško 3 261 (3 981), v Tržaško 11 558 (11 599) in v Zadrsko 698 (800), skupno 28 279 (29 672).

Izselilo pa se je v istem času: iz Goriške pokrajine 5 340 (5592), iz Puljske 7 307 (7 729), iz Reške 3 411 (3 500), iz Tržaške 8 537 (7 820) in iz Zadrske pokrajine 543 (615), skupno iz Julijske Krajine in Zadrske pokrajine 25 138 (25 256).

Pišite nam ...

Kako narod u Vašem selu zove imena meseca u godini?

Opišite nam točno, kakova je narodna nošnja u Vašem kraju i kako se zovu pojedini komadi odjeće!

Sjećate li se kakve majčine uspaavanke iz najranijeg svog djetinjstva? Pišite nam makar samo pojedine stihove, kojih se spominjete!

Opišite nam sa svim sitnicama, kako izgleda Vaše rodno mjesto i kakova imena nose pojedine livade, pašnjaci, vinogradi, šume i lokve!

Spominjete li se još kakve pjesme, koja se pjeva u Vašem rodnom kraju? Napišite nam je makar samo u fragmentima, kojih se još sjećate!

Znadete li kakvu pučku priču o vješticama, vilama, vukodlacima, koju ste kod kuće čuli? Ne zaboravite je zabilježiti i odmah nam je poslati!

Ima li narod u Vašem selu u Istri kakvih pitulica, gatalica, poslovice ili rugalica? Pišite nam ih!

VANJSKO POLITIČKI PREGLED

Atentat na Hitlera, koji se zbio dne 9. o. mj. u Gradijskoj pivovari u Münchenu svakako je događaj prvorazredne važnosti, o kome novine posljednjih dana neprestano pišu. U Gradijskoj pivovari u Münchenu sastajali su se svojedobno dok je još nacionalsocijalistički pokret bio u povojima, Hitler i njegovi drugovi, koji danas upravljaju Njemačkom. Tamo je stvoreno mnogo planova, odatle je dirigirana mnoga akcija, pa je zato i došao Hitler baš onamo da se u današnjim sudbonosnim vremenima što ih proživljava Njemačka, a i Evropa, saстане sa svojim starim drugovima. On je tom prilikom odgovorio engleskom lordu Halifaxu, koji je dne 7 ovog mjeseca izložio ratne ciljeve Velike Britanije. Hitler je iskoristio priliku i u svom govoru održanom te večeri u Gradijskoj pivovari žestoko je napao Englesku najavljujući joj ponovno bezobzirni i nemilosrdni rat do istrage.

Medjutim tek što je Hitler završio svoj govor i jedva što je izašao iz dvorane prasnuo je u dvorani strahoviti pakleni stroj, koji je ranio oko 60 ljudi, a na mjestu usmrtio 7 osoba, uglavnom najvidjenijih nacionalsocijalističkih prvaka, jer se tamo nijesu skupili kakvigođ ljudi.

Atentat mora da je dugo pripreman, jer je precizno izveden, budući da je pakleni stroj imao najsavršeniji mehanizam. Znači da nije djelo jednoga čovjeka nego jedne organizacije. Grozničava istraga je u toku. Svi državni poglavari i sve vlade uputile su odmah poslije atentata Hitleru čestitke što je sretno izmakao opasnosti.

Rat između Njemačke i savezničkih država Engleske i Francuske još je uvijek ograničen na čarkanja, po koji pohod aeroplana bombaša, po koju topovsku paljbu manjega stila. Navaliti se ne usudjuje ni jedna ni druga strana, jer bi svaki napadaj značio tjeranje ljudi na klavicu. Zato se i štete ljudski životi. Njemačka se navodno temeljito sprema na napadaj na samu Englesku, dok Engleska i Francuska, koje mogu izdržati kažu, da će Njemačku prisiliti gladju na kapitulaciju. Blokiranje su mora i ne dopuštaju dovoz živeža i sirovina u Njemačku. Njemačke podmornice pak krstare oceanom i potapljaju sve engleske i francuske brodove, koji im pod ruku stignu.

Belgija i Nizozemska u velikom su strahu za svoje države. One se boje da bi se mogao ponoviti slučaj iz godine 1914.

u Belgiji i u Nizozemskoj poduzete su sve mjere opreza, a Nizozemska je već spremna da čitav jedan dio države preplavi morem, kako bi onemogućila prodor neprijatelja na svoj teritorij.

Da bi se tome izbjeglo sastali su se belgijski kralj i nizozemska kraljica i upravo topli mirnovni apel na zaračene sile, moleći da se čim prije uspostavi mir. Taj je apel međutim ostao bez uspjeha, kako se to uostalom moglo i očekivati. Engleska i Francuska izjavile su se spremnima da pregovaraju o miru, ali su postavile uvjete: da se uspostavi nezavisna Austrija, Čehoslovačka i Poljska. Kako je to danas nemoguće to je razumljivo se i taj apel Belgijana i Nizozemaca ostao glasom vapjućeg u pustinji.

*

Rusija koja je nakon svjetskog rata bila protjerana iz Evrope, uslijed posljednjeg saveza s Njemačkom dovedena je opet u Evropu. Stolična težnja Rusa za toplim morem, za izlazom na Atlantik i na Sredozemno more djelomice je ispunjena. Male baltičke države izložene ruskom pritisku morale su Rusiji dozvoliti pristup na more, dati i neke svoje luke i neke teritorije i ispuniti uslove, koje im je Rusija postavila. Drugim riječima Rusija je danas gospodar na Baltiku i otvoren joj je put u Sjeverno more, a prema tome i na Atlantik. Prodor iz Crnoga mora kroz Dardanele u Sredozemno more nije joj za sada još uspio, jer Turska poduprta od Engleske i Francuske, a bome i Italije nije popustila ruskom pritisku. Medjutim Rusija, iako je momentano zastala u svom prodiranju to je samo prividno. Niezin se pritisak na balkanske države osjeća, a ona ni ne tajda na Balkanu ima svojih interesa.

*

Balkanske države osjećaju pritisak velikih naroda sa sviju strana. Grupiraju se i pokušavaju stvoriti jedan blok, koji bi bio brana stranom prodiranju na Balkan. Do tog bloka ipak još ne dolazi, iako je to želja nekih zapadnih država. Bugarska, koja je od svih balkanskih država u najprijateljskim odnosima sa Rusijom pregovara s Rumunjskom, a neke su novine — a po njima i mi u posljednjem broju naše lista — donijele vijest, da bi Rumunjska navodno imala odstupiti Bugarskoj Dobrudžu.

*

Italija. Kampanju protiv komunizma i boljševiziranja Evrope otvorio je prije skoro mjesec dana Corriere Padano, a nastavile su je sve novine nesmanjenom žestinom. Italija, koja je zaposjedanjem Albanije postala balkanskom državom osjeća da bi joj ruskim prodiranjem na Balkan pozicije bile ugrožene ne samo na Balkanu, nego i Sredozemnom, pa čak i Jadranskom moru. Neobično oštro ustao je protiv Rusije poznati publicista Virginio Gayda u »Giornale d'Italia«. Morali bismo biti jako djetinjasti, kad bismo vjerovali da je

Sovijskoj Rusiji stalo do mira — kaže Gayda. Ona hoće rat, i to je dokazala u Kini, u Španiji, u Mongoliji. Ni govora o tome, da bi se Sovijskoj Rusiji povierila nekakva mirovna zadaća na Balkanu ili u Podunavlju. Tu je zadaća na tom prostoru preuzela Italija. I upravo je mirno stanovište Italije imalo za posljedicu, da ti krajevi nijesu uvučeni u rat.

Gayda odbija tvrdnje, kao da Italija hoće da ostane mirna dok se drugi ne iskrvare, pa da se onda baci na pobjedjene i pobere plijen. Takva spočitavanja neka ne pravi ona sovjetska vlada, koja je u septembru ove godine iza ledja napala Poljsku, koja se više nije mogla braniti...

I svi ostali talijanski listovi pišu u tom smislu.

Ništa manje oštar nije ni službeni list Vatikana »Osservatore Romano« koji kaže, da je životni prostor boljševizma prostor smrti, da je to propast tisućljetne kulture i civilizacije...

Zato je sva politika Italije u posljednje vrijeme upravljena na to da se od balkanskih država stvori brana proti sovjetskom nadiranju na zapad.

To je razlog, da su i odnosi između Italije te Francuske i Engleske sve bolji, što se je pokazalo i prije nekoliko dana u Tunisu, gdje su predstavnici svih tih triju država u najboljoj slozi zajedno polagali vijence na grobove svojih palih vojnika.

Tako eto stoji momentano politika u Evropi.

Vijesti iz Italije

TALIJANSKI KRALJ — 70 GODIŠNJAK

Rim. — Talijanski kralj Viktor Emanuel navršio je dne 11 studenoga 70 godišnjicu života. Rodjen je 1869 kao jedinac sin kralja Umberta i kraljice Margarete. Kad je godine 1900 bio počinjen atentat na njegovog oca naslijedio ga je na prijestolju. — Prigodom jednog posjeta u Petrogradu upoznao se tamo s lijepom crnogorskom kneginjom Jelenom, s kojom se kasnije i oženio. Iz tog braka potekle su četiri kćeri i jedan sin, princ Umberto, Kraljicu Jelenu Talijani jako vole, a isto tako i mladog nasljednika prijestolja princa Umberta.

KOLIKO JE GOVEDA UVEZENO U ITALIJU

Rim. — U Italiji se je obzirom na mnoge prilike u svijetu, gdje je za eventualni slučaj ratnog zapletaja, ograničena potrošnja mnogih stvari, koje terete trgovačku bilancu. Kako bi se smanjio uvoz stoke iz inozemstva, a u isto vrijeme podiglo gajenje stoke u zemlji, ograničena je posljednjih mjeseca potrošnja mesa, te je dozvoljeno jesti meso, samo izvjesne dane u sedmici.

U godini 1938 Italija je uvezla oko 40 tisuća glava goveda, 5.500 svinja i oko 300.000 kvintala konzerviranog ledenog mesa, sve zajedno u protivvrijednosti od 170 milijuna lira.

Smanjujući potrošnju i ograničujući uvoz dalo se podstreka stočarima i seljacima u državi da posvete više brige odgajanju goveda kod kuće.

»U ratu i u miru tehnika je u mnogočem nadoknadila životinjsku snagu, ali ju nije nikad mogla sasvim nadoknaditi. Ona je još uvijek korisna: ponekad upravo dragocjena. U slučaju da domovina bude ugrožena, mazga i konj morati će i opet koracati uporedo s čovjekom po strmim putevima naših pograničnih planina«, piše neki Mario Paratico, koji propagira gajenje stočarstva u Italiji.

SE NE SPLAČA.

V Italiji je bil že od nekada u navadi lov na ptice vsake vrste. Lovili so tudi ptice pevke in lastavice kar je bilo in je še drugie prepovedano. Pozneje so lov na ptice omeili. Sedaj piše italijanski list »Caccia e Pesca« da se lov na male ptice ne splača ker vsak naboi stane mnogo več kot ubita ptica. Ščinkovec da na pr. 10 dkg mesa penica 7. lišček komaj 4 in če se računa da je za vsakega ptiča treba po ena patrona. potem je vrednost izstrelkov mnogo večja. kot vse ustreljene ptice. Patrone pa danes stanejo, ker je treba uvoziti svinec, baker itd. kar obtežuje bilanco.

TALIJANSKI KAPITAL NA BALKANU.

Rim. — Gospodarsko-financijski prilog »Agenzie d'Italia e dell'Impero« donosi interesantne podatke o talijanskom kapitalu uloženom u privredu balkanskih država. »Aktivna prisutnost i sudjelovanje na Balkanu nalazi se na solidnoj teritorijalnoj bazi u Albaniji« kaže taj list. Što se tiče Jugoslavije i Bugarske talijanski kapital iznosi u Bugarskoj 12 posto, svega stranoga kapitala uloženog u toj državi, te je prema tome veći nego li francuski koji iznosi tek 11 posto uloženog stranog kapitala. U Jugoslaviji pak uloženi talijanski kapital premašuje 590 milijuna dinara, a ta se svota u posljednje vrijeme rapidno povećava.

IZ UPRAVE

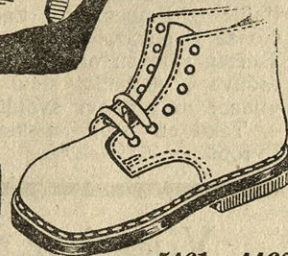
Anton Zidarić, Sušak, Trsat. — Novac smo primili — Pretplata podmirena do 1. IX. 1939.

BOLJE JE SPRIJEČITI NEGO LIJEČITI

VAŠE ZDRAVLJE ZAVISI I OD DOBRE OBUČE

39

5461—44600

Dječje visoke cipelice od smeđe mekane kože, širokog oblika. U njima se dječja noga najbolje osjeća i razvija.

25

38152—651

Dječje gumene kaljače, naročito potrebne školskoj djeci, da po mokrom vremenu imaju u školi suhe i čiste noge.

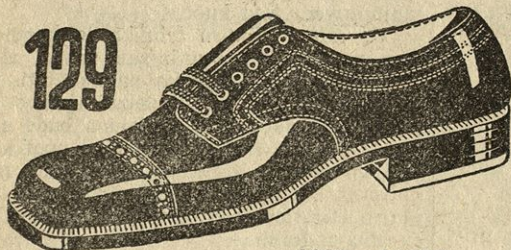
29

38732—613

Visoke dječje lakovane cipelice od gume. Praktične, dobre za kišne dane, jer ne propuštaju vodu.

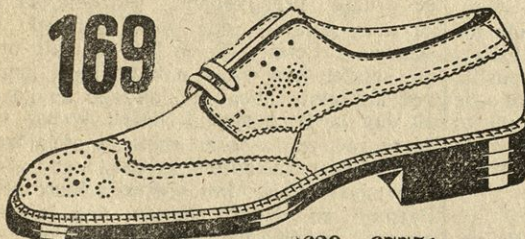
129

2927—44622

Muške cipele od crnog ili smeđeg boksa, tubastog oblika, sa kožnim donovima i potpeticama. Solidne su i trajne.

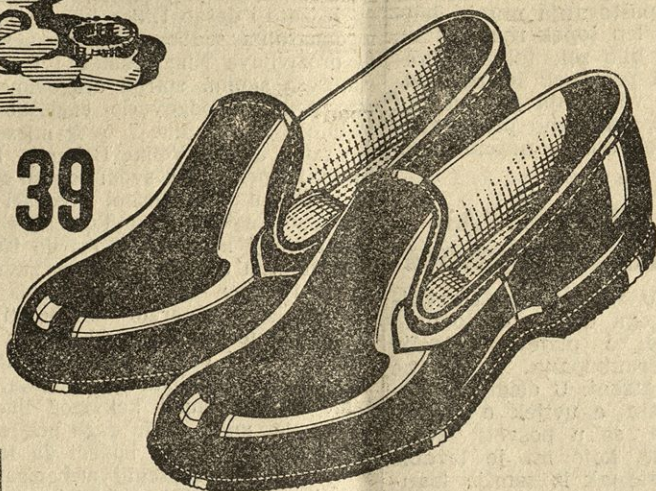
169

9629—67751

Moderne muške, bogato ukrašene cipele, od crnog ili smeđeg boksa, derbi fazone, sa kožnim na ram šivenim donovima i širokim kožnim potpeticama.

39

98157—652

Kad pada kiša, potrebne su Vam ove gumene kaljače. Bit će Vam suhe noge, ne ćete se prehladiti i ne ćete prljati kuću.

39

7225—44

Kupite ove tople i udobne papuče od filca, koje imaju debeli filcani međudon i kožni don. Noge će Vam biti tople i sačuvat ćete se od prehlade.

99

97977—675

Novi model gumenih čizama, sa pojačanim sarama i sa specijalnim pojačanim gumenim donovima.

39

78155—657

Elegantne ženske kaljače, sa pojačanim ivicama, za cipele sa poluvisokom potpeticom. Dobro priležu uz svaku cipelu.

49

3805—4644

Lijepe ukusne kućne papuče od somota, postavljene filcom, sa kožnim donovima i niskim potpeticama. Veoma su lagane.

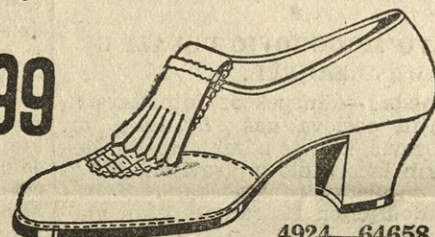
79

2606—64129

Veoma udobne cipele od finog boksa, preko rista ukrašene ukusnim jezikom. Dobro pristaju uz svaki kostim.

99

4924—64658

Udobne djevojačke cipele, od crnog telećeg boksa. Lice po sredini prošiveno i ukrašeno rupicama. Izrađujemo ih u smeđoj boji.

79

0767—68802

Evo bakandže, koju radnici i zemljoradnici najviše vole. Masna kravina i nepromočivi gumeni donovi najbolja su garancija nje-ne trajnosti.

Bata